

กระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน
บ้านจาเราะฆาดง ตำบลห้วยกระทิง อำเภอกรงปินัง จังหวัดยะลา
**The Process of Youth Engagement in Driving Community Activities in
Carakgadung Village, Huaikrating Subdistrict, Krongpinang District,
Yala Province**

อาจารย์ที่ปรึกษา
อาจารย์คมวิทย์ สุขเสนีย์

โดย
นายชูฮัยมี มีฮะ
นายชุลกิฟลี เจ๊ะเต็ง
นางสาวนุรี กาเซ็ง

หัวข้อพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชาวิจัยทางรัฐศาสตร์และกฎหมายมหาชน
หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครองและกฎหมายมหาชน
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

กระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน
บ้านจาเราะฆาดง ตำบลห้วยกระทิง อำเภอกรงปินัง จังหวัดยะลา
**The Process of Youth Engagement in Driving Community Activities in
Carakgadung Village, Huaikrating Subdistrict, Krongpinang District,
Yala Province**

อาจารย์ที่ปรึกษา
อาจารย์คมวิทย์ สุขเสณีย์

โดย
นายชูฮัยมี มีฮะ
นายซุลกิฟลี เจ๊ะเต็ง
นางสาวนูรี กาเซ็ง

หัวข้อพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชาวิจัยทางรัฐศาสตร์และกฎหมายมหาชน
หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครองและกฎหมายมหาชน
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

หัวข้อพิเศษ : กระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน

บ้านจาเราะฆาดง ตำบล ห้วยกระทิง อำเภอกรงปินัง จังหวัดยะลา

ผู้วิจัย : ชูชัยมี มีฮะ, ชุลกิฟลี เจ๊ะเต็ง และนุรี กาเซ็ง

หลักสูตร : หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชา : การปกครองและกฎหมายมหาชน

ปีการศึกษา : 2567

อาจารย์ที่ปรึกษาหัวข้อพิเศษ

.....

(อาจารย์คมวิทย์ สุขเสนีย์)

อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาการวิจัยทางรัฐศาสตร์และกฎหมายมหาชน อนุมัติให้นับ
การศึกษาหัวข้อพิเศษเล่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของการสอบปฏิบัติสำเร็จของรายวิชาดังกล่าวนี้

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิรุสรรา มินทรศักดิ์)

ประธานหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

บทคัดย่อ

หัวข้อพิเศษ : กระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน

บ้านจาเราะฆาดง ตำบล ห้วยกระทิง อำเภอกรงปินัง จังหวัดยะลา

ผู้วิจัย : ชูชัยมี มีฮะ, ซุลกิฟลี เจ๊ะเต็ง และนุรี กาเซ็ง

หลักสูตร : หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชา : การปกครองและกฎหมายมหาชน

ปีการศึกษา : 2567

การศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง “กระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน บ้านจาเราะฆาดง ตำบลห้วยกระทิง อำเภอกรงปินัง จังหวัดยะลา” โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 1) เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน หมู่ที่ 3 บ้านจาเราะฆาดง และ 2) เพื่อศึกษารูปแบบกิจกรรมในการขับเคลื่อนและพัฒนาเยาวชนในชุมชน หมู่ที่ 3 บ้านจาเราะฆาดง โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ในรูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม โดยกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา ได้แก่ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลห้วยกระทิง จำนวน 1 คน ประธานกลุ่มเยาวชน จำนวน 1 คน และเยาวชน จำนวน 4 คน

ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน บ้านจาเราะฆาดง ตำบลห้วยกระทิง อำเภอกรงปินัง จังหวัดยะลา มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา 2) การวางแผนพัฒนา 3) การดำเนินการพัฒนา 4) การรับผลประโยชน์จากการพัฒนา และ 5) การประเมินผลการพัฒนา และได้ศึกษารูปแบบกิจกรรมในการขับเคลื่อนและพัฒนาเยาวชนในชุมชน หมู่ที่ 3 บ้านจาเราะฆาดง ซึ่งพบว่ากลุ่มเยาวชนบ้านจาเราะฆาดง จะมีรูปแบบกิจกรรม 4 ด้าน ได้แก่ 1) กิจกรรมด้านสังคม 2) กิจกรรมด้านสุขภาพ 3) กิจกรรมด้านวัฒนธรรม 4) กิจกรรมด้านเศรษฐกิจ

คำสำคัญ: กระบวนการมีส่วนร่วม , เยาวชน , กิจกรรม

Abstract

Topic : The Process of Youth Engagement in Driving Community Activities in Carakgadung Village, Huaikrating Subdistrict, Krongpinang District, Yala Province

Researchers : Suhaimie Meeha, Zulkiflee chedeng and Nuree Kaseng

Program : Bachelor of Political Science Program

Department : Governance and Public Law

Year : 2024

This research studies The Process of Youth Engagement in Driving Community Activities in Carakgadung Village, Huaikrating Subdistrict, Krongpinang District, Yala Province. The objectives are to study the youth participation process and the types of activities that drive and develop youth in the community of Village No. 3, Carakgadung. The research utilized qualitative methods through in-depth interviews and focus group discussions. The study's target groups were the youth (4 persons), the youth group leader (1 person), and the chairman of the Huaikrating Subdistrict Administrative Organization (1 person).

The findings revealed that the youth participation process consists of five steps: 1) identifying problems and their causes, 2) planning for development, 3) implementing development, 4) receiving benefits from development, and 5) evaluating the development. Additionally, it was found that the youth group drives and develops activities in four areas: 1) social activities, 2) health activities, 3) cultural activities, and 4) economic activities.

Keywords: Participation process , Youth , Activity

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลือและสนับสนุนจากหลายฝ่าย ข้าพเจ้าขอขอบคุณอาจารย์คมวิทย์ สุขเสณีย์ สำหรับคำแนะนำที่มีคุณค่าและความเอาใจใส่ในการให้คำปรึกษาในทุกขั้นตอน โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่มีความท้าทาย อาจารย์ได้ให้คำแนะนำที่ช่วยให้ข้าพเจ้าได้มุมมองใหม่ๆ และมีกำลังใจในการทำงานอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ข้าพเจ้าขอขอบคุณคณาจารย์และผู้เชี่ยวชาญที่ได้ให้ข้อมูลและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ซึ่งทำให้ข้าพเจ้าได้เรียนรู้และพัฒนาความคิดอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น ข้อมูลที่ท่านให้มีส่วนสำคัญในการวิเคราะห์และตีความผลการวิจัย

ข้าพเจ้าขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลและกลุ่มตัวอย่างทุกท่านที่สละเวลาและให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและสัมภาษณ์ ความเอื้อเฟื้อของท่านทำให้ข้าพเจ้าได้ข้อมูลที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ผลอย่างแท้จริง

สุดท้ายนี้ ข้าพเจ้าขอขอบคุณเพื่อนร่วมงานและครอบครัวที่คอยเป็นกำลังใจและสนับสนุนในทุกๆ ด้าน ทั้งในเรื่องของการให้คำแนะนำและการเป็นกำลังใจในช่วงเวลาที่ข้าพเจ้าต้องเผชิญกับความกดดัน การสนับสนุนจากท่านทำให้งานวิจัยนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ตามเป้าหมาย

ด้วยความขอบคุณจากใจจริง

ชูชัยมี มีฮะ และคณะ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ (ไทย).....	ก
บทคัดย่อ (อังกฤษ)	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ	ง-จ
บทที่ 1 บทนำ	
ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1-2
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
ขอบเขตการวิจัย	2-3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
คำนิยามศัพท์เฉพาะ.....	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	4
แนวคิดเกี่ยวกับเยาวชน	4-5
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	5-8
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ.....	8-10
แนวคิดเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางสังคม	11
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา	11-15
แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับชุมชนและท้องถิ่น	15-19
แนวคิดเกี่ยวกับปัญหา	20-22
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	22-23
กรอบแนวคิดการวิจัย	23
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
ผู้ให้ข้อมูลหลัก	24
เครื่องมือที่ใช้และการสร้างเครื่องมือ.....	24
การเก็บรวบรวมข้อมูล	25
การวิเคราะห์ข้อมูล	25
ระยะเวลาการวิจัย	25

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	
บริบท	26
1. กระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน	27-29
2. รูปแบบกิจกรรมในการขับเคลื่อนและพัฒนาเยาวชนในชุมชน	30-33
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
สรุปผล.....	34
อภิปรายผล.....	35-36
ข้อเสนอแนะ	36
บรรณานุกรม.....	37-40
บุคลากร.....	41
ภาคผนวก.....	42
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเชิงคุณภาพ	43-46
ภาคผนวก ข ภาพประกอบการลงพื้นที่เก็บข้อมูล	47-48
ประวัติผู้วิจัย.....	49

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ในรอบสามศตวรรษที่ผ่านมาสังคมโลก มีการขับเคลื่อน และเปลี่ยนแปลงในลักษณะทางสังคมพหุวัฒนธรรม (cross-cultural social) ซึ่งมีอิทธิพลต่อรูปแบบพัฒนาการรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนของสังคม การดำเนินชีวิตของคนในสังคมส่วนใหญ่ นับแต่ปี ค.ศ. 2011 โลกจะต้องรับมือกับสถานการณ์ความรุนแรงของปัญหาด้านเด็กและเยาวชนที่พุ่งสูงขึ้นจนถึงขั้นวิกฤติ (สรรพสิทธิ์, 2554) ขณะที่ในศตวรรษหน้าแนวโน้มสังคมโลกจะมีอารยธรรม ศิลธรรม และความรับผิดชอบทางสังคมที่ถดถอยลงแทบทุกด้านส่งผลทำให้เยาวชนซึ่งเป็นพลโลกรุ่นถัดไปมีปัญหามากขึ้น ตัวอย่างเช่น ปัญหา ด้านพัฒนาการด้านจิตวิทยาสังคม การพัฒนาการ ด้านความคิด การรับรู้ของเด็กและเยาวชนในสภาวะการณ์ต่าง ๆ ด้านเศรษฐกิจ การเมือง และ วัฒนธรรมของสังคม การค้าแรงงาน ปัญหาทารุณกรรมเด็กและเยาวชนที่มีแนวโน้มจะก่อให้เกิดความรุนแรงยิ่งขึ้น ขณะที่เหตุการณ์การปะทะทางการเมืองมักมีการดึงเด็กเข้าไปเกี่ยวข้องกับการโฆษณาประชาสัมพันธ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศกำลังพัฒนา (จันทนา อุดม และคณะ , 2559)

ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก สังคมไทยเองก็กำลังเผชิญกับปรากฏการณ์แวดล้อม ที่มีผลกระทบต่อเยาวชนที่สำคัญหลายด้าน ส่งผล คุณภาพด้านความมั่นคงในรูปแบบต่าง ๆ ที่ ซับซ้อน มีความเชื่อมโยงกับหลายปัจจัย เช่น ปัญหาการก่อการร้ายในประเทศและต่างประเทศ ปัญหายาเสพติด ความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศแวดล้อมการดำเนินการขององค์กรศาสนา องค์กรด้านการสื่อสารมวลชน องค์กรธุรกิจ รูปแบบการบันเทิงที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงด้านสังคมจิตวิทยาของชาติ ด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิตพฤติกรรมที่มีปัญหาต่อความขัดแย้งทางความคิดของสังคมในเรื่องต่างๆ อาทิ การเมืองการปกครอง ความเชื่อทางศาสนาและความไม่เท่าเทียมทางสังคมเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ความคิดเห็นที่แตกต่างทำให้เกิดความแตกแยกทางสังคม ลูกหลานเป็นวงกว้างจนถึงระดับชุมชน นำไปสู่ความขัดแย้งเผชิญหน้าซึ่งผลของการกระทำนั้นเป็นการบ่อนทำลายต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของสังคม (จันทนา อุดม และคณะ , 2559)

การมีส่วนร่วมของเยาวชนมีความสำคัญ เพราะเมื่อเยาวชนมีส่วนร่วม เราจะได้ประโยชน์จากความรู้ความเชี่ยวชาญของพวกเขา ช่วยให้พวกเขาสามารถใช้สิทธิพลเมืองของตนเอง และช่วยให้สังคมมีความเป็นประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของเยาวชนยังส่งเสริมการพัฒนาเชิงบุคคลและให้ความรู้ทางทฤษฎีและทักษะในการปฏิบัติแก่เยาวชนอีกด้วย (แบร์รี เช็คโคเวย์ , 2564)

การมีส่วนร่วมของกลุ่มเยาวชน หมู่ที่ 3 บ้านจาเราะฆาดง ในตำบลห้วยกระทิง อำเภอกรงปินัง จังหวัดยะลา เป็นกลุ่มเยาวชนที่มีมาแล้ว 4-5 ปี เป็นกลุ่มเยาวชนที่เกิดขึ้นได้ภายใต้สภาพปัญหาในชุมชนที่ต้องการที่จะพัฒนาให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชนให้เกิดความสามัคคี ความร่วมมือ และให้ห่างไกลเรื่องยาเสพติดเพราะว่ายาเสพติดทำให้เยาวชนเกิดการหลุดออกจากระบบการเรียนหนังสือ ไม่เข้าสังคม ซึ่งทำให้มีการก่อกำเนิดกลุ่มเยาวชนขึ้นมาเพื่อการแก้ไขปัญหานี้ จำเป็นต้องมีความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เช่น ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา และประชาชนในพื้นที่ โดยผ่านกิจกรรมในด้านต่างๆ อาทิเช่น กิจกรรมเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรม เช่น กิจกรรมงานเมาลิด กิจกรรมออซุรอ กิจกรรม 1 มุฮัรรอหม กิจกรรมในวันฮารีรายอเกี่ยวกับการแต่งกายชุดมลายู เป็นต้น และกิจกรรมด้านสุขภาพ เช่น การจัดกีฬาฟุตบอล และกีฬาบุดายอ โดยกิจกรรมกีฬาบุดายอ เป็นกิจกรรมที่ทุกคนมีส่วนร่วม ได้แก่ กลุ่มผู้นำ ประชาชน กลุ่มเยาวชน และเด็กๆ ในชุมชน โดยกิจกรรมกีฬาบุดายอจะมีการแข่งขันต่างๆ ได้แก่ การแข่งขันเดินพาเหรด การแข่งขันกีฬาพื้นบ้าน เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ เป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในชุมชน ซึ่งกลุ่มเยาวชนบ้านจาเราะฆาดง มีผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ ในกระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน จึงสามารถที่จะควบคุมเยาวชนและดำเนินกิจกรรมต่างๆ และประชาชนก็เข้ามีส่วนร่วมและสนับสนุนกลุ่มเยาวชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน

ดังนั้น ผู้จัดทำวิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน กรณีศึกษา บ้านจาเราะฆาดง ตำบลห้วยกระทิง อำเภอกรงปินัง จังหวัดยะลา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน หมู่ที่ 3 บ้านจาเราะฆาดง
2. เพื่อศึกษารูปแบบกิจกรรมในการขับเคลื่อนและพัฒนาเยาวชนในชุมชน หมู่ที่ 3 บ้านจาเราะฆาดง

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

- 1.1 การศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน
- 1.2 การศึกษารูปแบบกิจกรรมในการขับเคลื่อนและพัฒนาเยาวชนในชุมชน

2. ขอบเขตกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา ได้แก่ นายองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยกระทิง จำนวน 1 คน ประธานกลุ่มเยาวชน จำนวน 1 คน และเยาวชน จำนวน 4 คน

3. ขอบเขตพื้นที่

กลุ่มเยาวชน ในพื้นที่ หมู่ที่3 บ้านจาระเฆมาตง ตำบลห้วยกระทิง อำเภอกองปิ้ง จังหวัดยะลา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.ได้รับความรู้เกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมและรูปแบบกิจกรรมของเยาวชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน
- 2.สามารถเป็นแนวทางให้กับเยาวชนที่สนใจเอาเป็นตัวอย่างในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน
- 3.องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถนำความรู้เกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชนนำมาใช้เป็นนโยบาย

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

กระบวนการมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วม การมีบทบาท หรือการเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการใด ๆ ของกลุ่มเยาวชนบ้านจาระเฆมาตง

เยาวชน หมายถึง บุคคลที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี เป็นกลุ่มเยาวชนที่มีความร่วมมือ ความสามัคคีในการขับเคลื่อนกิจกรรม เป็นกลุ่มเยาวชนที่มีความเข้มแข็งในการที่จะพัฒนาพื้นที่บ้านจาระเฆมาตง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง กระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน บ้านจาเราะฆาดง ตำบลห้วยกระทิง อำเภอกรงปินัง จังหวัดยะลา ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัย ได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง มาเป็นพื้นฐาน ดังนี้

- 1.แนวคิดเกี่ยวกับเยาวชน
- 2.แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- 3.แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
- 4.แนวคิดเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางสังคม
- 5.แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา
- 6.แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับชุมชนและท้องถิ่น
- 7.แนวคิดเกี่ยวกับปัญหา

1.แนวคิดเกี่ยวกับเยาวชน

1.1 ความหมายของเยาวชน

พระราชบัญญัติ ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. (2550) ได้ให้ความหมายว่า เยาวชน” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ถึงยี่สิบห้าปี บริบูรณ์

กรมการพัฒนาชุมชน (2543) ให้ความหมายเยาวชนว่า หมายถึง บุคคลที่มีอายุระหว่าง 15-25 ปี ทั้งในและนอกระบบโรงเรียน ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้าน ตำบล โดยไม่คำนึงถึงสถานภาพการสมรส

คณะอนุกรรมการพัฒนานโยบายและแผนพัฒนาเยาวชน (2552-2556) ให้คำนิยาม ว่า เยาวชน หมายถึงบุคคลซึ่งมีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ ถึง 25 ปีบริบูรณ์

ปพานี รัตวิวัฒนา (2535) ให้ความหมายเยาวชนว่า หมายถึง ผู้ที่อายุระหว่าง 15-25 ปีมีเกียรติ สติ และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ เป็นช่วงที่ชีวิตคาบเกี่ยวระหว่างความเป็นเด็กและความเป็นผู้ใหญ่ เป็นผู้ที่ยี่สิบทอดมรดกทางวัฒนธรรมและความอยู่รอดของชาติ เป็นทั้งผู้ได้รับการพัฒนา และสามารถดำเนินการเป็นผู้พัฒนาได้ด้วย

จากการศึกษาเกี่ยวกับความหมายของเยาวชน เยาวชน หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น โดย มีช่วงอายุระหว่าง 15-25 ปี ซึ่งเป็นช่วงที่สำคัญในการพัฒนาตนเอง ทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ โดย เป็นช่วงที่เยาวชนเริ่มค้นหาตัวตนและพัฒนาทักษะต่างๆ ที่จะนำไปสู่การเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความ

รับผิดชอบและสามารถพึ่งพาตนเองได้ นอกจากนี้เยาวชนเป็นบุคคลสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรม เพื่อพัฒนาชุมชน ภูมิภาค จนถึงระดับประเทศ

1.2 ปัจจัยภายในตัวเยาวชน

สิริพันธุ์ (2544) ได้กล่าวถึงปัจจัยภายในตัวเยาวชน เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการเกิดความคิดสร้างสรรค์ จากลักษณะธรรมชาติของวัย ได้แก่

1) ความกระตือรือร้น อยากรเรียน อยากรู้ และสนใจติดตามสิ่งต่าง ๆ อย่าง กว้างขวาง โดยเฉพาะชอบสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ พร้อมทั้งจะรับและเรียนรู้ด้วยการเลียนแบบ สำรวจทดลอง และมีประสบการณ์ด้วยตนเอง

2) พัฒนาทางด้านร่างกาย สมองและจิตใจ เนื่องมาจากการเจริญเติบโตทำให้ เยาวชนมีแรงจูงใจสูง และค้นพบความสามารถของตนได้ และสร้างสรรค์กิจกรรมต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

3) ความมีอิสระและเสรีภาพทางความคิด การเลือกและสามารถตัดสินใจต่อการ กระทำต่าง ๆ ด้วยตนเองได้ มีความเป็นตัวของตัวเองสูง มักจะไม่ชอบการบังคับด้วยอำนาจ แต่ต้องการการชี้แนะ ด้วยเหตุผล เป็นไปได้

4) ความมีอุดมการณ์และปรัชญาชีวิตที่สูงส่ง มีความเชื่อมั่นและพยายามทำให้

5) มีความคิดฝันและจินตนาการเกี่ยวกับชีวิตและอนาคตของตน

6) ต้องการการแสดงออก ซึ่งมีการแสดงออกในทางบวกและทางลบ การแสดงออกในทางบวก หรือทางสร้างสรรค์ ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ รวมกลุ่มเพื่อดำเนิน กิจกรรมการจัดการ สิ่งแวดล้อม การพัฒนาชุมชน เป็นต้น ซึ่งเป็นการช่วยเหลือให้เกิดประโยชน์สร้างสรรค์และพัฒนา ทักษะ ความสามารถและความถนัดให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ส่วนการแสดงออกในทางลบ เช่น การคบหากับ เป็นกลุ่มนำไปสู่การแสดงออกทางพฤติกรรมที่ไม่สร้างสรรค์ เช่น การใช้ยาเสพติด การมั่วสุมทางเพศ เป็นต้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

โกวิท พวงงาม (2541) การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการของกลุ่มองค์กรชุมชนมี การร่วม คิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมลงมือปฏิบัติ โดยมีความเข้าใจในปัญหาของตนและตระหนักถึงสิทธิ์ของตนที่มี ต่อสิ่งนั้น ซึ่งความรู้สึกเหล่านั้นจะเกิดขึ้นได้ด้วยการที่บุคคลได้รับข้อมูลใหม่ที่ช่วยเพิ่มอำนาจความคิด และโอกาสได้ร่วมวิเคราะห์ และตัดสินใจกำหนดเป้าหมายในกิจกรรมเหล่านั้น

ประพันธ์พงศ์ ชินพงษ์ (2551) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นผล มาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางการเปลี่ยนแปลง ความเห็นห้อง ต้องกันนั้นจะมีมากพอจนเกิดความคิดริเริ่มโครงการเพื่อการปฏิบัติการ กล่าวคือ ต้องเป็นการเห็น พ้องต้องกันของคนส่วนใหญ่ที่จะเข้าร่วมปฏิบัติการนั้น และเหตุผลที่คนมาร่วมปฏิบัติการได้จะต้อง

ตระหนักว่าการปฏิบัติการ ทั้งหมดโดยกลุ่ม หรือในนามของกลุ่มหรือกระทำการผ่านองค์กร ดังนั้น องค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวที่ทำให้การปฏิบัติการบรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ

จากภาคีศึกษาความหมายของการมีส่วนร่วม ได้ให้ความหมายว่า กระบวนการของกลุ่ม โดยมีการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมลงมือปฏิบัติ ซึ่งมีความเข้าใจในปัญหาในทิศทางที่ตรงกัน เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหา ไปในทางเดียวกัน

2.2 ลักษณะของการมีส่วนร่วม

ประชุม สุวัตติ (2551) ได้กล่าวถึงลักษณะเงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของ บุคคล เกิดจากพื้นฐาน 4 ประการ คือ

1. เป็นบุคคลที่จะต้องมีความสามารถที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ จะต้องเป็นผู้มีศักยภาพ ที่จะเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อาทิเช่น จะต้องมีความสามารถในการค้นหาความต้องการวางแผนการบริหารจัดการ การบริการองค์กรตลอดจนการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

2. เป็นบุคคลที่มีความพร้อมที่เข้ามามีส่วนร่วม กล่าวคือผู้นั้นจะต้องมีสภาพทาง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และ กายภาพที่เปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมได้

3. เป็นบุคคลที่มีความประสงค์จะเข้าร่วม กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีความเต็มใจสมัครใจ ที่จะเข้าร่วมเล็งเห็นผลประโยชน์ของการเข้าร่วม จะต้องไม่เป็นการบังคับหรือผลักดันให้เข้าร่วม โดยที่ตนเองไม่ประสงค์จะเข้าร่วม

4. เป็นบุคคลที่ต้องมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ เป็นผู้ที่มีโอกาสที่จะเข้าร่วมซึ่งถือว่าเป็นการกระจายอำนาจให้กับบุคคลในการตัดสินใจ และกำหนดกิจกรรมที่ตนเองต้องการในระดับที่เหมาะสม บุคคลจะต้องมีโอกาสและมีความเป็นไปได้ที่จะจัดการด้วยตนเองสำหรับลักษณะการมีส่วนร่วมของบุคคลโดยทั่วไปแล้ว ยังมีปัจจัยอีกหลายอย่างที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพครอบครัว ระดับการศึกษาสถานภาพทางสังคม อาชีพและรายได้ เป็นต้น

มณฑล จันท์แจ่มใส (2551) ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมของบุคคลจะต้องมีและเกิดขึ้นมาโดยตลอด ทั้งนี้เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการมีส่วนร่วม ร่วมในการวางแผนโครงการ การบริหารจัดการดำเนินงานตามแผน การเสียสละกำลังแรงงานของบุคคล ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ กำลังเงินหรือทรัพยากรที่มีอยู่

2.3 รูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

มงคล จันท์ส่อง (2544) ได้กำหนดรูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของบุคคล ไว้ว่า องค์กรประกอบรูปแบบของการมีส่วนร่วม มีอยู่ 3 ด้าน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมจะต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน การให้บุคคลเข้าร่วมกิจกรรมจะต้องมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจนว่า จะทำกิจกรรมนั้นๆ ไปเพื่ออะไร ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะได้ตัดสินใจดีกว่าควรเข้าร่วมหรือไม่

2. การมีส่วนร่วมจะต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย การให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมใน กิจกรรมจะต้องระบุลักษณะของกิจกรรมว่ามีรูปแบบและลักษณะอย่างไร เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถตัดสินใจได้ว่าจะเข้าร่วมกิจกรรมหรือไม่

3. การเข้าร่วมจะต้องมีบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมาย การที่จะให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นจะต้องระบุกลุ่มเป้าหมายด้วย อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปบุคคลกลุ่มเป้าหมายมักถูกจำกัดโดยกิจกรรมและวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมอยู่แล้วเป็น พื้นฐาน

ศิริชัย กาญจนวาสี (2547) ได้กำหนดรูปแบบและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของบุคคลในองค์กร ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการประชุม
2. การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา
3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ขององค์กร
4. การมีส่วนร่วมตัดสินใจในการเลือกแนวทางในการแก้ไขปัญหา
5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลในกิจกรรมต่างๆ
6. การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์

วรรณา วงษ์วานิช (2549) ได้กำหนดรูปแบบของการมีส่วนร่วมของบุคคลไว้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้ คือ

1. การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง คือ รูปแบบที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม หรือเข้ามาเกี่ยวข้องร่วมตัดสินใจในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอน จนกว่าการดำเนินงานจะบรรลุผลเสร็จสมบูรณ์

2. การมีส่วนร่วมที่ไม่แท้จริง คือ รูปแบบที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม หรือเข้ามาเกี่ยวข้องในลักษณะหนึ่งลักษณะใด หรือ ในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง เท่านั้น

โดยแท้จริงแล้วกระบวนการมีส่วนร่วมไม่อาจสามารถกระทำได้ในทุกประเด็นแต่การมีส่วนร่วมของบุคคลจะมีอยู่ในเกือบทุกกิจกรรมของสังคม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจและประเด็นการพิจารณาที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขพื้นฐานการมีส่วนร่วมว่า จะต้องมีอิสรภาพ มีความเสมอภาค และมีกลไกสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อให้การมีส่วนร่วมดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2527) ได้กล่าวถึงขั้นตอนที่ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการพัฒนา 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและหาสาเหตุของปัญหาของชาวชนบท
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

เฉลียว บุรีภักดี และสำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย. (2545) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมตามขั้นตอนของการพัฒนา 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นมีส่วนร่วมในการคิดค้นปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชน ตลอดจนการกำหนดความต้องการของชุมชนละมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ

ขั้นที่ 2 ขั้นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาโดยประชาชนมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้

ขั้นที่ 3 ขั้นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์และแรงงานหรือเข้าร่วมบริหารงาน ประสานงาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นที่ 4 ขั้นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้จากการพัฒนาหรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

ขั้นที่ 5 ขั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

3.แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

3.1 ความหมายของการบริหารจัดการ

พินยา บวรวัฒนา (2556) การบริหาร หมายถึง เป็นเรื่องของการนำเอากฎหมาย และนโยบายต่าง ๆ ไปปฏิบัติให้เกิดผลซึ่งเป็นหน้าที่ของข้าราชการที่จะทำงานด้วยความเต็มใจด้วย ความเที่ยงธรรมและอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้

มัลลิกา ต้นสอน (2554) การบริหาร (Administration) หมายถึง การกำหนด แนวทางหรือนโยบาย การสั่งการ การอำนวยการ การสนับสนุนและการตรวจสอบให้ผู้ปฏิบัติสามารถ ดำเนินงานให้ได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ

ถนัด เดชทรัพย์ (2550) การบริหาร หมายถึง ศิลปะในการทำให้สิ่งต่าง ๆ ได้รับความสำเร็จ เป็นผลสำเร็จ กล่าวคือ ผู้บริหารไม่ใช่เป็นผู้ปฏิบัติ แต่เป็นผู้ใช้ศิลปะที่ทำให้ผู้ปฏิบัติงาน ปฏิบัติงานตามจนสำเร็จตามไปถึงจุดมุ่งหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือกแล้ว

วิโรจน์ สารรัตน์ (2555) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการ ดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยหน้าที่ในการบริหาร ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การชี้นำ (Leading) และการควบคุมองค์กร (Controlling)

ศิริ ถีอาสนา (2557) ได้ให้ความหมายของการบริหารว่า เป็นกิจกรรมของกลุ่ม ตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมมือกันจัดการทรัพยากร ที่เหมาะสมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน ใช้ ทั้งศาสตร์และศิลป์จัดการกระบวนการบริหารหรือหน้าที่การบริหาร ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การจัดคณะทำงาน (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting)

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อย่างมีเทคนิคและวิธีการต่างๆ ที่ใช้ในการดำเนินงานในองค์การเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายที่ตั้งไว้ การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยการใช้กระบวนการอย่างมีระเบียบ โดยอาศัยปัจจัยทรัพยากรทางการบริหารคือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์และการจัดการ การบริหารจึงเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารจำเป็น จะต้องใช้ทั้ง “ศาสตร์” และ “ศิลป์” ในการชักจูงให้คนหันมาช่วยเหลืองานขององค์การ เพื่อให้เกิด ความร่วมมือร่วมใจกันในการทำงานให้ได้รับผลสำเร็จตามจุดหมายที่วางไว้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์

3.2 ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

คุณวุฒิ คนฉลาด (2540) ให้ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่า เป็นกระบวนการที่มุ่งให้สมาชิกในกลุ่มมีโอกาสทำงานร่วมกันเป็นทีม ให้ทุกคนมีส่วนร่วม งานจึงประสบความสำเร็จ และมีประสิทธิภาพการจัดการแบบมีส่วนร่วม เน้นการจัดการที่ผู้เกี่ยวข้องหรือควบคุมปัญหาได้ มาช่วยกันแก้ปัญหาแบบเป็นทีม ซึ่งจะได้ออมรับในปัญหา และช่วยกันแก้ปัญหาได้ดีขึ้นมักจะได้ผลทางจิตวิทยา สร้างขวัญกำลังใจในการทำงานของทุกคนด้วย

ธงชัย สันติวงษ์ (2543) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ การที่ผู้บริหารหรือเจ้าของ กิจการใช้วิธีการแบบเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานด้านต่าง ๆ เช่น การให้มีส่วนร่วมในการวางแผน ช่วยเสนอแนะข้อคิดเห็นเพื่อประกอบ การตัดสินใจ ของผู้บริหาร ตลอดจนการให้โอกาสและอิสระ กับกลุ่มที่จะตัดสินใจทำงานเองภายใต้เป้าหมาย และนโยบายที่มอบหมายไว้ให้กว้าง

นิรุศรา มินทรศักดิ์ และคณะ (2562) ได้ให้ความหมาย การบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ กระบวนการที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ได้บังคับบัญชาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญต่อการบริหารหน่วยงานอยู่บนพื้นฐานของแนวความคิดของการแบ่งอำนาจหน้าที่ จัดให้มีการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน และให้ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงานการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารงานในองค์กรเป็นอย่างมาก เพราะผู้บริหารระดับสูงจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชาเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารมีอิสระในการทำงาน ตลอดจนมีสิทธิในการเสนอแนะ

3.3 ความสำคัญของการจัดการ

วรพจน์ บุษราคัมวดี (2552) ได้ให้ความสำคัญของการจัดการ ดังนี้

1. ทำให้การดำเนินงานตามภารกิจขององค์การเป็นไปเพื่อประสิทธิผล (Effectiveness) และประสิทธิภาพ (Efficiency) ผู้บริหารจำเป็นต้องมีการจัดการในองค์การที่ดีเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย มีการกำหนดเป้าหมายชัดเจน ประเมินได้ และทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมุ่งสู่การบริหารเพื่อต้นทุนที่ถูกลง (Low cost) ดีกว่า (better quality) เร็วกว่า (higher speed) บริการที่ดีกว่า (better service)

2. โหมมมองของนักเศรษฐศาสตร์ การจัดการที่ดีจะช่วยลดค่าใช้จ่ายให้ต่ำสุด (lowest cost) และผลตอบแทนให้ได้สูงสุด (highest benefit)

3. การจัดการเป็นไปเพื่อให้สอดคล้องและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะในยุคโลกาภิวัตน์ การจัดการต้องมีการจัดโครงสร้าง (Structure) และการออกแบบ (Design) ให้สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม กล่าวคือ ถ้าต้องการให้องค์กรเป็นแบบใดก็ออกแบบให้เป็นแบบนั้น เช่นหากต้องการให้บริการรวดเร็วจำเป็นต้องออกแบบองค์การแบบรีอับระบบ (Reengineering ถ้าต้องการให้คนในองค์กรทำงานอย่างมีความสุข สนุกในการทำงาน จำเป็นต้องออกแบบองค์การแบบสิ่งมีชีวิต (Organic Organization) และองค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) การบริหารองค์การสมัยใหม่จึงต้องเริ่มที่การจัดองค์การ (Organizing) โดยมุ่งสู่การ จัดการโครงสร้างและออกแบบองค์การเป็นสำคัญ

4. การจัดการก่อให้เกิดการอบรมขัดเกลาทางสังคม (Socialization) เพราะการปฏิบัติงานในองค์การจะมีสถาบันหล่อหลอม อบรม สั่งสอน ขัดเกลา ให้มีบุคลากรที่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หากต้องการบุคลากรที่มีความเป็นเลิศ "ฉลาด เก่ง และมีสุข" จำเป็นต้องมีการบริหารทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

5. การจัดการจะช่วยให้องค์การมุ่งสู่บริหารจัดการงานอย่างเป็นระบบ มีการค้นคว้า ทดลอง พิสูจน์ได้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) การจัดการองค์การสมัยใหม่ต้องมีการนำเอาศาสตร์การจัดการ (Management Science) และศาสตร์เชิงปริมาณ (Qualitative) ซึ่งได้แก่ การวิจัยเชิงปฏิบัติการ คณิตศาสตร์ สถิติ รวมทั้งระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อการบริหาร จะทำให้องค์การไปสู่ความสำเร็จและมุ่งสู่ความเป็นเลิศได้

6. ศาสตร์และองค์ความรู้ด้านการจัดการที่ผ่านมา ทำให้เกิดเป็นแนวคิดหรือพาราไดมใหม่เกี่ยวกับการจัดการว่าแปรเปลี่ยนไปตามยุคใหม่ที่แปรเปลี่ยนไปตามบริบท (Context) ทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี รวมทั้งสภาพแวดล้อมของงาน (Task environment) ได้แก่ ลูกค้า (Customer) คู่แข่ง (Competitor) ผู้สนับสนุนหรือผู้ป้อนวัตถุดิบ (Supplier) และผู้ควบคุม (Regulator)

7. การจัดการในปัจจุบันช่วยสะท้อนให้เห็นว่าผู้รับบริการมีความสำคัญและเป็นกลไกที่ทำให้ องค์การภาครัฐปรับเปลี่ยนมายึดหลักการบริหารสาธารณะที่ทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด พึงพอใจสูงสุด โดยทำงานแบบยึดหลักประสิทธิผลที่มุ่งสู่การบริหารจัดการ การบริการ (service) ที่ดี เน้นการทำงานแบบบูรณาการของผู้นำและทีมงานร่วมกันทำงานเพื่อมุ่งสู่การเป็นเลิศและพัฒนาคุณภาพของ ภาคราชการ

4.แนวคิดเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางสังคม

4.1 ความหมายของการเคลื่อนไหวทางสังคม

สุวิดา ธรรมมณีวงศ์ (2544) การเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นขบวนการเรียกร้องของกลุ่มคนจำนวนหนึ่ง ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมไปในทิศทางที่ตนปรารถนา โดยกลุ่มคนจำนวนหนึ่งเหล่านี้ อาจมีนับพันหรือนับหมื่น และได้เข้าร่วมเรียกร้องโดยมีการจัดระเบียบทางสังคมอย่างหลวม ๆ ซึ่งแต่ละกลุ่มอาจมีระดับของการมีส่วนร่วมแตกต่างกันไป ลักษณะร่วมบางประการของการเคลื่อนไหวทางสังคมคือ ผู้เข้า ร่วมเคลื่อนไหวมีจุดมุ่งหมายที่แน่ชัด (goal-oriented) และมีความตั้งใจที่จะทำการเปลี่ยนแปลง (Intentional change) โดยมีอุดมการณ์ร่วมกันว่าการเคลื่อนไหวดังกล่าวจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคมในทิศทางที่ตนปรารถนา

ฮัสสัน ดุมาลี (2555) ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ เป็นกรอบการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการอธิบายปรากฏการณ์ของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งขบวนการเหล่านี้สะท้อนให้เห็นการปรากฏตัวของความคับข้องใจใหม่ที่เกิดขึ้นภายใต้สังคมสมัยใหม่จุดสนใจของแนวคิดนี้มุ่งที่จะอธิบายว่าทำไมขบวนการการเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่ ๆ ซึ่งประกอบด้วยคนหลายชนชั้นจึงเกิดขึ้น แต่ไม่เน้นประเด็นถึงผลสำเร็จ เพราะการเคลื่อนไหวทางสังคม ต้องการเปลี่ยนเป็นประชาสังคมไม่ใช่การมีส่วนร่วมทางการเมือง อาจจะไม่ยอมรับการเข้าไปในระบบการเมืองทั้งระบบ แต่ก็ไม่ปฏิเสธทั้งหมด ต้องการเปลี่ยนแปลงระบบโดยให้ประชาสังคมเป็นขบวนการขับเคลื่อน ซึ่งมองว่าเป็นขบวนการระยะยาว

5.แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

5.1 ความหมายของการพัฒนา

จากการศึกษาเกี่ยวกับความหมายของ การพัฒนา โดยนักทฤษฎีได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการพัฒนาที่หลากหลายแนวคิด ดังนี้

ยูวัฒน์ วุฒิเมธี (2534) อธิบายว่า การพัฒนาเป็นเสมือนกลวิธีหรือมรรควิธี (Means) ที่ทำให้เกิดผล (Ends) ที่ต้องการคือคุณภาพชีวิต ชุมชนและสังคมดีขึ้นและนอกจากจะเป็นการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นแล้วยังมีการกำหนดอัตราการเปลี่ยนแปลง (Rate of Change) เอาไว้ด้วย

ดิเรก ฤกษ์ห่วย (2543) ให้ความหมายว่า การพัฒนานั้นเป็นกระบวนการ (Process) ที่จะต้องมีองค์ประกอบของเครื่องชี้วัดที่สำคัญและต้องผสมผสานระหว่าง

1. มีการเปลี่ยนแปลง (Change) ในทางบวก ได้แก่ การปรับปรุงเศรษฐกิจและคุณภาพ ชีวิตเสมอ ถ้าเปลี่ยนแปลงในทางลบไม่ถือว่าเป็นการพัฒนา คือการเปลี่ยนแปลงนั้นจะต้องดีขึ้น เจริญ ขึ้นงอกงามขึ้น และต้องเกี่ยวข้องกับ 4 แกนหลัก คือคน โครงสร้าง เทคโนโลยีและระบบหรืองาน (รวมทั้งสิ่งแวดล้อมด้วย)

2. การเปลี่ยนแปลงนั้นต้องมีการควบคุม (Control) ทิศทางของการเปลี่ยนแปลงได้ โดยการกำหนดเป็นแผนที่ชัดเจนและนำไปสู่การปฏิบัติที่ดำเนินตามเป้าหมายอย่างเด่นชัดและปรับเปลี่ยน

ยึดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมของสถานการณ์และเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีจุดเน้นของการพัฒนาโดยประชาชน เพื่อประชาชนและเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน

3. ผลของการพัฒนานั้นต้องเกิดความเสมอภาค (Equity) และการกระจายใหม่ (Redistribution) ในการกระจายความเป็นธรรมในเรื่องรายได้ และการกระจายความเป็นธรรมในเรื่องคุณภาพชีวิต (Quality of Life) แก่กลุ่มคนในสังคมอย่างยุติธรรมและจะต้องทำให้เกิดความเท่าเทียมกันอย่างแท้จริงในเรื่องโอกาส (การศึกษา การทำงาน ความก้าวหน้า ฯลฯ)

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2547) กล่าวว่าการพัฒนา คือการเปลี่ยนแปลงตามแผนหรือการเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทาง (Planned or Directed Change) นั่นคือการพัฒนาที่ได้เป็นเรื่องธรรมชาติหากเป็นความพยายามของมนุษย์ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น โดยกำหนดทิศทางหรือรายละเอียดเอาไว้ล่วงหน้าว่าจะพัฒนาอะไร พัฒนาอย่างไร ง่ายหรืออย่างไร ใครจะเป็นผู้พัฒนาและเป็นผู้ถูกพัฒนา เป็นต้น

5.2 ลักษณะของการพัฒนา

สนธยา พลศรี (2547) ได้อธิบายลักษณะของการพัฒนามีหลายประการ ซึ่งลักษณะสำคัญของการพัฒนาไว้ ดังนี้

1. เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เช่น ด้านคุณภาพ ปริมาณและสิ่งแวดล้อมของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้นหรือให้มีความเหมาะสม อันเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้าน ไม่ใช่เปลี่ยนแปลงในด้านในด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวเท่านั้น หรืออาจจะเรียกได้ว่าต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ ซึ่งเป็นลักษณะตามความหมายทางด้านพัฒนบริหารศาสตร์

2. มีลักษณะเป็นกระบวนการ คือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามลำดับขั้นตอนและอย่างต่อเนื่องกัน โดยแต่ละขั้นตอนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นลำดับ ไม่สามารถข้ามขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งได้

3. มีลักษณะเป็นพลวัต คือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาไม่หยุดนิ่ง แต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะเป็นแบบรวดเร็วหรือช้า ๆ ปริมาณมากหรือน้อยก็ได้

4. เป็นแผนโครงการ คือเกิดขึ้นจากการเตรียมการไว้ล่วงหน้าว่าจะเปลี่ยนแปลงใคร ด้านใด ด้วยวิธีการใด เมื่อไร ใช้งบประมาณเท่าใด ใครรับผิดชอบ เป็นต้น ไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า

5. เป็นวิธีการ การพัฒนาเป็นมรรควิธีหรือกลวิธีที่นำมาใช้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายที่กำหนด เช่น การพัฒนาสังคม การพัฒนาชนบท การพัฒนาเมือง การพัฒนาเศรษฐกิจการพัฒนาชุมชน ต่างก็เป็นวิธีการพัฒนาแบบหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง

6. เป็นปฏิบัติการ คือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ไม่เป็นเพียงแนวความคิดหรือเป็นเพียงรายละเอียดของแผนและโครงการเท่านั้น เพราะการพัฒนาเป็นวิธีการที่ต้องนำมาใช้ปฏิบัติจริงจึงจะเกิดผลตามที่ต้องการ

7. เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ เพื่อประโยชน์ของมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็น สัตว์โลกประเภทเดียวที่สามารถจัดทำแผนโครงการและคิดค้นวิธีการในการที่จะพัฒนาตนเองและสิ่งต่างๆ ได้ การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ก็ตาม ถ้าไม่ได้เกิดจากการกระทำของมนุษย์แล้วจะไม่ใช้การพัฒนา แม้ว่าจะมีลักษณะอื่น ๆ เหมือนกับการพัฒนาก็ตาม

8. ผลที่เกิดขึ้นมีความเหมาะสมหรือพึงพอใจ ทำให้มนุษย์และสังคมมีความสุข เพราะการพัฒนาเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์นั่นเอง

9. มีเกณฑ์หรือเครื่องชี้วัด คือสามารถบอกได้ว่าลักษณะที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นการพัฒนาหรือไม่ ซึ่งอาจดำเนินการได้หลายวิธี เช่น เปรียบเทียบกับสภาพเดิมก่อนที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลง กำหนดเกณฑ์มาตรฐานในการชี้วัดในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านคุณภาพ ปริมาณ สิ่งแวดล้อม ความคงทนถาวร การประเมินผลจากผู้ที่เกี่ยวข้องว่ามีความเหมาะสมหรือพึงพอใจหรือไม่ และระดับใด เป็นต้น

10. สามารถเปลี่ยนแปลงได้ การพัฒนานอกจากจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อมนุษย์สังคมและสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์แล้ว รูปแบบ กระบวนการและวิธีการพัฒนายังสามารถเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากมนุษย์และสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลของการพัฒนา ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการพัฒนาให้มีความเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วย การพัฒนาใหม่ ๆ จึงเกิดขึ้นอยู่เสมอ

5.3 ความหมายของการพัฒนาชุมชน

สนธยา พลศรี (2547) กล่าวว่า การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการพัฒนาคนและกลุ่มคนในชุมชน ให้มีศักยภาพเพียงพอและร่วมมือกันปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและชุมชนตามแผนและโครงการที่กำหนดไว้ ทั้งการใช้พลังของชุมชนและการสนับสนุนจากภายนอกชุมชน

โกวิท พวงงาม (2553) ได้ทำการสรุปประมวลความหมายของการพัฒนาชุมชนไว้ว่าการพัฒนาชุมชน หมายถึง การเปลี่ยนแปลง การสร้างสรรค์ปรับปรุงอย่างมีกระบวนการ (Process) และเป็น การเปลี่ยนแปลงอย่างมีโครงสร้างและแบบแผน (Planned and Structured Change) หรือ มีการกำหนดทิศทาง เป้าหมายที่แน่นอน (Ultimate Goal) ที่อาจเป็นไปได้ทั้งการกระทำของภาครัฐและภาคเอกชน หรือเป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับเอกชน ทั้งนี้เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ ให้ดีขึ้น เช่น เศรษฐกิจ การศึกษาเรียนรู้ สุขภาพอนามัย วัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพื่อให้มีความสามารถที่จะพึ่งตนเองได้ ในขณะเดียวกันยังอาจหมายถึงการเรียนรู้และการดำรงไว้ซึ่งทุนทางสังคม (Social Capital) ที่ชุมชนมีมาตั้งแต่เดิม คือภูมิปัญญา ระบบนิเวศ ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณี ขนบธรรมเนียม ชาติพันธุ์ ศาสนาและภาษา อีกด้วย

สนธยา พลศรี (2547) การกำหนดความหมายของคำว่า การพัฒนาชุมชนนั้นมี 2 แนวทาง คือแนวทางแรก เป็นการนำคำว่า "การพัฒนา" กับคำว่า "ชุมชน" มารวมกันแล้วกำหนดความหมายขึ้นใหม่ แนวทางที่สอง ถือว่า การพัฒนาชุมชนเป็นคำเดียวกัน มีความหมายเฉพาะตัวเอง (ซึ่งมี

ความหมายไม่แตกต่างกัน) เกี่ยวกับความหมายของการพัฒนาชุมชนนี้ มีผู้คนจำนวนมากมีความเข้าใจว่า มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า "การพัฒนา" และนำมาใช้แทนกันอยู่เสมอซึ่งไม่เป็นการถูกต้อง เพราะการพัฒนา ชุมชนเป็นคำที่มีความหมายเฉพาะในตัวเองและมุ่งเน้นการพัฒนาคนในชุมชนด้วยวิธีการพัฒนาชุมชนเป็นสำคัญ ส่วนคำว่า "การพัฒนา" เป็นคำกลาง ๆ ที่ใช้กันทั่วไปและใช้ประกอบกับคำอื่น โดยไม่มุ่งเน้นที่ตัวคนในชุมชนเท่านั้น เช่น การพัฒนาเทคโนโลยี การพัฒนาชนบท การพัฒนาเศรษฐกิจ การ พัฒนาคมนาคมสื่อสาร เป็นต้น ซึ่งการพัฒนาชุมชนแตกต่างกับการพัฒนาเหล่านี้อย่างชัดเจน การ พัฒนาชุมชนเป็นวิธีการที่สามารถนำไปช่วยในการดำเนินงานพัฒนาในด้านอื่น ๆ ให้ประสบความสำเร็จได้อีกด้วย ทั้งนี้เพราะว่า การพัฒนาชุมชนเป็นการพัฒนาคนให้มีความพร้อมที่จะรองรับกิจกรรมการ พัฒนาเหล่านั้นได้นั่นเอง

5.4 ความสำคัญของการพัฒนาชุมชน

มยุรี วัดแก้ว (2535) ได้อธิบายความสำคัญของการพัฒนาชุมชนไว้ ดังนี้

1. ความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ

เป็นที่ทราบกันดีว่าปัญหาที่ชุมชนชนบทประสบกันอยู่ทั่ว ๆ ไปก็คือ ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ประชาชนประสบความยากลำบากมีความแร้นแค้น เนื่องจากการขาดความรู้ในการผลิตสมัยใหม่ วิธีการผลิตยังอยู่ภายใต้อิทธิพลของธรรมชาติ รวมทั้งขาดแคลนเงินทุน ขาดแคลนอุปกรณ์ในการผลิต เกษตรกรมักขายผลผลิตให้แก่พ่อค้าคนกลางในราคาต่ำและช่องทางประกอบอาชีพอย่างอื่นมีจำกัด หลังจากเก็บเกี่ยวแล้วเกษตรกรส่วนใหญ่จะว่างงาน การนำเอาการพัฒนาชุมชนมาใช้จะทำให้เศรษฐกิจของเกษตรกรชาวชนบทดีขึ้น คือ

- 1.1 ช่วยยกระดับการครองชีพของประชาชนให้ดีขึ้น
- 1.2 ช่วยแก้ไขปัญหาว่างาน
- 1.3 ส่งเสริมให้ประชาชนได้รู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
- 1.4 ลดความไม่เท่าเทียมกันระหว่างชนชั้นในสังคม
- 1.5 ทำให้ประชาชนมีฐานด้านเศรษฐกิจดีขึ้นและประเทศชาติมีความมั่นคงด้านเศรษฐกิจ

2. ความสำคัญทางสังคม

ประชาชนในชนบทด้อยโอกาสทางการศึกษา เป็นเหตุให้ชาวชนบทมีสภาพความเป็นอยู่ทางด้านสุขภาพอนามัยต่ำไปด้วย สุขภาพของชาวชนบทเป็นแบบสามวันดีสี่วันไข้ เป็นโรคขาดสารอาหารและทางเดินอาหาร ก่อให้เกิดการด้อยคุณภาพของประชาชน ส่วนด้านความคิดต่าง ๆ นับว่ายังเป็นแนวความคิดที่ล้าสมัย ยึดมั่นในเรื่องไสยศาสตร์ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประชาชนในชนบทเจริญช้าและมีผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ การนำเอาวิธีการพัฒนาชุมชนเข้าไปใช้ในชุมชน มีผลทำให้สภาพสังคมเปลี่ยนไปในทางที่ดี คือ

- 2.1 ทำให้ประชาชนได้รู้จักปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของตนเองให้ดีขึ้น
- 2.2 ช่วยให้ประชาชนรู้จักป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ รักษาอนามัยครอบครัวให้ดีขึ้น
- 2.3 เป็นการลดความแตกต่างระหว่างชนชั้นในสังคมให้บรรเทาเบาบางลง สร้าง

ความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นแก่สมาชิก

2.4 ช่วยปรับปรุงชีวิต ความสัมพันธ์ในครอบครัวและสังคมให้ดีขึ้น

2.5 ทำให้ประชาชนรู้จักหน้าที่ของตนและมีความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น

3. ความสำคัญทางด้านการเมืองการปกครองจากปัญหาเศรษฐกิจและสังคมที่ชาวชนบทได้รับ ทำให้มีผลสืบเนื่องมาสู่ปัญหาทางการเมืองการปกครองด้วย ต้นเหตุคือความยากจนที่ทำให้ชาวบ้านไม่มั่นใจในการเมืองการปกครอง ประชาชน ถือว่าการเมืองเป็นเรื่องของคนบางกลุ่มเท่านั้น ปัญหาความยากจนจะโยงมาสู่ปัญหาการเมือง ดังจะเห็นได้จากปัญหาผู้ก่อการร้าย และการด้อยการศึกษาที่เป็นสาเหตุหนึ่งที่น่าไปสู่ปัญหานี้ การไม่เข้าใจในเรื่องการเมืองประกอบกับความยากจนเมื่อมีฝ่ายตรงข้ามมาเกลี้ยกล่อมชักชวนก็เห็นตามไปด้วย ดังนั้นการพัฒนาชุมชนจึงมีผลต่อการเมืองการปกครอง ดังนี้

3.1 เป็นการก่อให้เกิดความสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนในชุมชนท้องถิ่นและคนในชาติ

3.2 ทำให้ประชาชนเกิดความรัก ความเข้าใจในรัฐบาลและประเทศชาติของตนยิ่งขึ้นระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

3.3 เป็นการขจัดความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นระหว่างประชาชนกับประชาชน และ

3.4 ทำให้ประชาชนสนใจที่จะปกครองตนเองและเข้าใจการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมากขึ้น

การพัฒนาชุมชนด้านต่าง ๆ นั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้การพัฒนาบรรลุเป้าหมายได้ ฉะนั้นในการพัฒนาชุมชนจึงพยายามที่จะพัฒนาในด้านต่าง ๆ ไปพร้อมกันทุกด้านที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เพราะจะมีส่วนช่วยสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างมาก กล่าวคือ หากเรา พัฒนาด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว โดยละทิ้งหรือไม่ให้ความสำคัญแก่ด้านอื่นอย่างเท่าเทียมกันแล้ว ด้านที่พัฒนานั้นจะไม่ประสบผลสำเร็จเพราะมีด้านที่ไม่พัฒนาเป็นเครื่องถ่วงอยู่ด้วย เหตุนี้การ พัฒนาชุมชนจึงต้องพัฒนาทั้งคนและวัตถุไปพร้อม ๆ กัน

6.แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับชุมชนและท้องถิ่น

6.1 ความหมายของชุมชน

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2525) ได้ให้ความหมายว่า ชุมชน หมายถึง องค์การทางสังคมอย่างหนึ่งที่มีอาณาเขตครอบคลุมท้องถิ่นหนึ่งและปวงสมาชิกสามารถบรรลุถึงความต้องการพื้นฐาน ส่วนใหญ่ได้และสามารถแก้ไขปัญหาล้วนใหญ่ในชุมชนของตนเองได้

จิตติ มงคลชัยอรัญญา (2540) กล่าวว่า ชุมชนประกอบไปด้วย ระบบความสัมพันธ์ของคน ความเชื่อ ศาสนา ประเพณีวัฒนธรรม ระบบเศรษฐกิจ อาชีพ ระบบการเมือง ระบบการปกครองและโครงสร้างอำนาจ รวมถึงระบบนิเวศวิทยา สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ ซึ่งระบบเหล่านี้มี

ความสัมพันธ์ต่อกันและระหว่างกัน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่ามีความเชื่อมโยงกันชนิดที่ไม่สามารถแยกจากกันได้

ประเวศ วะสี (2541) ให้ความหมายว่า ชุมชน หมายถึง การที่คนจำนวนหนึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีความพยายามที่จะทำอะไรร่วมกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำ ซึ่งรวมถึงการสื่อสารกัน

สนธยา พลศรี (2547) ได้สรุปความหมายของคำว่า ชุมชนจากความหมายโดยสามัญสำนึก ความหมายโดยรูปศัพท์และความหมายทางวิชาการไว้ว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มทางสังคมที่อยู่อาศัยร่วมกันในอาณาบริเวณเดียวกัน เช่น ครอบครัว ละแวกบ้าน หมู่บ้าน ตำบล หรือเรียกเป็นอย่างอื่น มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน มีการติดต่อสื่อสารและเรียนรู้ร่วมกัน มีความผูกพัน เอื้ออาทรกันภายใต้บรรทัดฐานและวัฒนธรรมเดียวกัน ร่วมมือและพึ่งพาอาศัยกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน

นอกจากนี้คำว่า ชุมชนในความหมายทางสากลและนักคิดของตะวันตก ได้ให้ความหมายทั้งที่คล้ายคลึงและแตกต่างกับความหมายของนักวิชาการไทย ดังต่อไปนี้

สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP, 2556) ได้กล่าวถึงชุมชนว่า เป็น ดินแดนแห่งการรวมตัวทางสังคมที่เป็นการสมัครใจก่อขึ้นเองโดยประชาชน ส่วนใหญ่แล้วสนับสนุนตนเอง และอยู่ในกฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น ชุมชนประกอบด้วยองค์กรต่าง ๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวมถึงกลุ่มความสนใจ (ชมรม) กลุ่มวัฒนธรรมและศาสนา สมาคมอนุรักษ์ หรือพัฒนาสังคม/กลุ่ม

แซนเดอร์ส (Sanders, 1958) ให้ความหมายว่า ชุมชนเป็นกลุ่มบุคคลหลาย ๆ กลุ่มมารวมกันในบริเวณเดียวกันภายใต้กฎหมายหรือข้อบังคับอันเดียวกัน มีการสังสรรค์กัน มีความสนใจ ร่วมกัน มีวัฒนธรรมเดียวกันและมีพฤติกรรมเหมือน ๆ กัน

เนลสัน, แรมเซย์ และ เวอร์เนอร์ (Nelson, Ramsey and Verner, อ้างถึงใน ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์, 2556) ได้ให้ความหมายว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนซึ่งมีความสัมพันธ์กันในอาณาเขตหนึ่ง ๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์นี้หมายถึงการปฏิบัติต่อกัน (Interaction)

จากการศึกษาความหมายของคำว่าชุมชน พบว่าความหมายส่วนใหญ่มีลักษณะใกล้เคียงกัน คือ กลุ่มคนที่อยู่รวมกัน กลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์กันทั้งความเชื่อศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม และมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน รวมทั้งประเด็นอาณาบริเวณพื้นที่หนึ่ง ๆ ซึ่งผู้คนพูดภาษาเดียวกัน มีจารีตประเพณีอย่างเดียวกัน

6.2 ความหมายของท้องถิ่น

โกวิท พวงงาม (2553) ได้อธิบายคำว่า ท้องถิ่นและชุมชนไว้ว่า ทั้งสองคำมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้เพราะรากฐานการปกครองท้องถิ่นหลาย ๆ ประเทศในไหลทวีป ยุโรป เช่น ประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมันและประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เป็นต้น ประเทศเหล่านี้มีระบบการปกครองท้องถิ่นที่มีพื้นฐานมาจากชุมชน โดยชุมชนดั้งเดิมของประเทศเหล่านี้เป็นชุมชนปกครองตนเอง (Self

Governing Community) เช่น ท้องถิ่นระดับปลายสุดของประเทศฝรั่งเศสใน ปัจจุบันยังคงเรียกว่า ชุมชน (Commune) เพราะประเทศฝรั่งเศสยึดถือเอาลักษณะชุมชนดั้งเดิมมาเป็นหน่วยการปกครอง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) ได้อธิบาย ความหมายของคำว่า ท้องถิ่นไว้ว่า ท้องถิ่น หมายถึง ท้องที่ใดท้องที่หนึ่ง โดยเฉพาะเน้นถึงลักษณะ ทางสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์และทางธรรมชาติที่มีความเป็นขอบเขตเฉพาะพื้นที่นั้น ๆ เป็น สำคัญ และยังมีความหมายที่กำหนดขอบเขตของพื้นที่ระดับย่อยตามเขตการปกครอง หรือเป็น หน่วยงานระดับรองไปจากหน่วยงานใหญ่ ได้แก่ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด เป็นต้น ดังนั้นคำว่า ท้องถิ่นจึงขึ้นอยู่กับกำกวดขอบเขตทางพื้นที่ดังกล่าวแล้ว และเมื่อนำไปใช้ประกอบกับคำใดจะให้ ความหมายเฉพาะเจาะจงในเรื่องนั้น เช่น ประเพณีท้องถิ่น พิธีประจำท้องถิ่น เป็นต้น

พัฒนา กิติอาษา (2546) อธิบายว่า ท้องถิ่นมีความหมายหลากหลาย เช่น ชุมชนท้องถิ่นกลุ่ม หรือองค์กรทางสังคม ภาพลักษณ์สินค้า อุดมการณ์หรือแม้กระทั่งวาทกรรม และรูปแบบการตั้ง ถิ่น ฐานที่อยู่ติดกับถิ่นที่อยู่ทางกายภาพเป็นเพียงท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง เช่น บางคั้งน้ำ คุ่มบ้าน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ฯลฯ ท้องถิ่นเหล่านี้เป็นท้องถิ่นในความหมายดั้งเดิมที่คนส่วนใหญ่คุ้นเคยและ รับรู้อย่างกว้างขวางมาก่อน ซึ่งในความหมายของท้องถิ่น นิยามตามรูปแบบเนื้อหาของแนวคิด และปฏิบัติการท้องถิ่นนิยามนั้น สามารถให้นิยาม ดังนี้ แนวคิดและปฏิบัติการทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมใด ๆ ที่ยึดเอาท้องถิ่นเป็นจุดเริ่มต้นและหน่วยสำคัญในการวิเคราะห์ แต่ใน ความหมายอย่างกว้าง ท้องถิ่นนิยามนั้น หมายถึง มนุษย์ทุกคนในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมต่างก็มี พันธะผูกพัน ความทรงจำจากประสบการณ์ และนิยามเกี่ยวกับพื้นที่เฉพาะเป็นของตนเอง มนุษย์ทุก คนมีศักยภาพและความสามารถสื่อสารและนำเสนออัตลักษณ์และความเป็นท้องถิ่นของตนเองใน รูปแบบต่าง ๆ เช่น การเรื่องเล่า การแสดงของท้องถิ่น

6.3 ประเภทของชุมชนท้องถิ่น

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2536) ได้แบ่งประเภทของชุมชนท้องถิ่นนั้นจะมีความแตกต่างกันไปบ้าง ตามทัศนคติความคิดของ นักวิชาการแต่ละท่าน ซึ่งการจัดแบ่งประเภทของชุมชนท้องถิ่นจะอาศัย เกณฑ์กำหนด ดังนี้

1. แบ่งตามลักษณะการปกครอง (Administrative Unit) การแบ่งตามลักษณะการปกครอง โดยอาศัยการพิจารณาจากลักษณะการปกครองของไทย ตามพระราชบัญญัติการปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 สามารถจัดแบ่งชุมชนออกได้ 6 ประเภท ได้แก่

- 1.1 ชุมชนหมู่บ้าน หมายถึง หมู่บ้านซึ่งประกอบไปด้วยบ้านหลายบ้านในท้องที่ เดียวกัน โดย จัดอยู่ในความปกครองเดียวกันของหมู่บ้านหนึ่ง โดยหากคนอาศัยอยู่รวมกันมีมากแต่ จำนวนบ้านมี น้อยก็ให้ถือเอาเกณฑ์จำนวนคนเป็นสำคัญ กล่าวคือการมีประชาชนอย่างน้อย 200 คน ก็สามารถ จัดตั้งเป็นหมู่บ้านได้และอย่างน้อยการจัดตั้งเป็นหมู่บ้านก็ควรมีไม่น้อยกว่า 5 บ้าน โดยทั่วไปแล้ว ชุมชนประเภทนี้จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม

1.2 ชุมชนเขตสุขาภิบาล หมายถึง ชุมชนที่มีเนื้อที่ขอบเขตชุมชนไม่น้อยกว่า 1-4 ตารางกิโลเมตรและควรมีร้านค้าไม่ต่ำกว่า 10 ร้าน และประชาชนพักอาศัยอยู่ในเขตร่วมกันไม่น้อยกว่า 1,500 คนโดยประมาณ โดยในปัจจุบันได้มีพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะสุขาภิบาลเป็น เทศบาลพุทธศักราช 2542 มีผลทำให้สุขาภิบาลทั่วประเทศจำนวน 980 แห่ง ได้รับการยกฐานะเป็น เทศบาลตำบล (โกวิท พวงงาม, 2552)

1.3 ชุมชนเขตเทศบาลตำบล หมายถึง ชุมชนในเขตสุขาภิบาลที่มีความเจริญ และ มีความหนาแน่นของประชาชนในระดับหนึ่งและเป็นชุมชนที่ยกฐานะมาจากสุขาภิบาล เพื่อความสะดวกในการจัดระบบบริการสาธารณะ เช่น การก่อสร้าง สาธารณูปโภค เป็นต้น และมีการปกครองตนเองได้รับการรับรองโดยกฎหมาย โดยทั่วไปแล้วชุมชนเทศบาลตำบลมักเป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอ

1.4 ชุมชนเขตเทศบาลเมือง หมายถึง ชุมชนที่มีราษฎรรวมกันในท้องที่ไม่น้อยกว่า 10,000 คน มีค่าเฉลี่ยความหนาแน่นของประชากรไม่น้อยกว่า 300 คนต่อตารางกิโลเมตร ชุมชนเขต เทศบาลเมืองจะตั้งอยู่ในเขตของอำเภอเมือง ซึ่งเป็นตัวจังหวัดและเป็นศูนย์กลางของการบริหารส่วน ราชการต่าง ๆ ระดับภูมิภาค

1.5 ชุมชนเขตเทศบาลนคร หมายถึง ชุมชนที่ยกฐานะขึ้นมาจากเทศบาลเมือง หรือ ชุมชนที่เทศบาลเมืองสามารถยกฐานะขึ้นไปได้ โดยที่ท้องที่นั้นจะต้องมีประชากรตั้งแต่ 50,000 คน ขึ้นไป และมีความหนาแน่นของจำนวนประชากรไม่น้อยกว่า 300 คนต่อตารางกิโลเมตร

1.6 ชุมชนเขตกรุงเทพมหานคร หมายถึง ชุมชนที่ประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นมาก และเป็นเอกนคร (Primate City) ซึ่งเป็นเมืองที่มีขนาดใหญ่โตกว่าเมืองในระดับรองลงไป ในชุมชน เขตกรุงเทพมหานครนี้ จัดเป็นชุมชนที่มีการปกครองตนเองในรูปของการปกครองท้องถิ่นรูปแบบ พิเศษ มีการเลือกตั้งผู้บริหารงานและมีสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ที่มาจากการเลือกตั้งของ ประชาชนโดยตรง

สุขาภิบาล เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง เทศบาลนครและเขตกรุงเทพมหานคร ดังกล่าวข้างต้น จัดเป็นชุมชนในเขตการปกครองท้องถิ่นที่มีการจัดตั้งตามกฎหมายให้เป็นหน่วยองค์กรการปกครองท้องถิ่น

2. แบ่งตามกิจกรรมทางสังคม (Social Activities) การแบ่งตามกิจกรรมทางสังคมสามารถจำแนกลักษณะของชุมชนตามเกณฑ์การจัดแบ่งนี้ ออกได้เป็นชุมชน 5 ลักษณะ ประกอบด้วย

2.1 ชุมชนเกษตรกรรม หมายถึง ชุมชนที่ประชาชนส่วนใหญ่ที่พักอาศัยในชุมชน ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

2.2 ชุมชนศูนย์การค้า หมายถึง ชุมชนตามหัวเมืองต่าง ๆ ที่เป็นศูนย์กลางทาง การค้า ซึ่งอาจจะเป็นตัวอำเภอเมืองหรือตำบลที่เป็นที่ตั้งของเทศบาลตำบลก็ได้ โดยมักจะมีร้านค้า จำหน่ายสินค้าเพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน มีตลาดสดจำหน่ายอาหารและผักสดต่าง ๆ ชุมชนศูนย์การค้า จึงมักจะมีอยู่ทั่วไปในเขตเมืองต่าง ๆ และเขตชุมชนหนาแน่นในเขตอำเภอ

2.3 ชุมชนศูนย์กลางขนส่ง หมายถึง ชุมชนที่เกิดขึ้นตามเส้นทางคมนาคม หรือ เส้นทางขนส่งทางรถยนต์ ทางเรือหรือทางอากาศ โดยทั่วไปพบชุมชนลักษณะนี้ตามทางแยกที่เป็น ศูนย์กลางการเดินทาง

2.4 ชุมชนเขตอุตสาหกรรม หมายถึง ชุมชนซึ่งตั้งอยู่ในเขตอุตสาหกรรมที่มีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่และที่พักของคนงานที่ทำงานในโรงงานตั้งอยู่ในเขตอุตสาหกรรม

2.5 ชุมชนศูนย์กลางของการให้บริการ หมายถึง ชุมชนที่ตั้งขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลาง ของการบริการต่าง ๆ เช่น ชุมชนในเขตตัวเมืองหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นชุมชนแหล่งท่องเที่ยว และการซื้อสินค้า โดยในเขตตัวเมืองสงขลาจะแตกต่างกับเขตอำเภอหาดใหญ่ โดยมีลักษณะเป็นศูนย์กลางส่วนราชการของจังหวัด

3. แบ่งตามความสัมพันธ์ของบุคคลในชุมชน (Social Relation) เป็นการแบ่งประเภทของชุมชนอีกเกณฑ์หนึ่งที่สำคัญความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นเงื่อนไขและเป็นการมองในทัศนะของนักสังคมวิทยาที่มองลักษณะของความสัมพันธ์ในสังคมทุกด้าน ไม่เพียง เฉพาะการเมืองการปกครองหรือกิจกรรมทางสังคมเท่านั้น หากแต่ยังรวมไปถึงความสัมพันธ์ของ สถาบันต่าง ๆ ตลอดจนลักษณะทางนิเวศวิทยาอีกด้วย โดยจำแนกออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ (ดำรง ศักดิ์ แก้วเพ็ง, 2556)

3.1 ชุมชนชนบทหรือชุมชนขั้นต้น เป็นชุมชนที่มีความสัมพันธ์แบบปฐมนิคมที่ สมาชิกในชุมชนมีความรู้จำมักคุ้นสนิทสนม มีความผูกพัน วิถีชีวิตความเป็นอยู่เรียบง่ายไม่มี พิธีรีตรองมากนัก ไม่ถือเราถือเขาทุกคนเป็นพวกเดียวกัน ซึ่งชุมชนลักษณะนี้หากพิจารณาระยะเวลา ที่กลุ่มบุคคลที่มาอาศัยอยู่อาจแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

3.1.1 ชุมชนท้องถิ่น เป็นชุมชนที่มีความผูกพัน วิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อ ความสนใจหรือผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ทางภูมิศาสตร์แห่งใดแห่งหนึ่งในมิติใดมิติหนึ่ง ร่วมกัน ดังนั้นชุมชนท้องถิ่นจึงเป็นเรื่องของความสัมพันธ์และคุณค่าต่าง ๆ ที่ชุมชนมีอยู่กับพื้นที่ (ขรรค์เพชร ชายทวีป, 2552)

3.1.2 ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม เป็นชุมชนท้องถิ่นที่ยังมีความเป็นพื้นบ้านและมี การดำเนินวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมในสภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่สืบสืบทอดมาแต่เดิม เอาไว้ได้ โดยบุคคลที่รวมตัวกันนั้นมีความสามารถดังกล่าวในระดับสูง

3.2 ชุมชนแบบเมืองหรือชุมชนขั้นรอง เป็นชุมชนที่มีความสัมพันธ์ที่เป็นทางการ สมาชิกแทบจำไม่ได้ ไม่รู้จักมักคุ้นเป็นการส่วนตัวหรือแทบจะไม่มีช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกัน และกัน มีความสัมพันธ์กันน้อย ต่างคนต่างอยู่หรือต่างหน้าที่การงาน จะเห็นได้ว่าประเภทของชุมชนท้องถิ่นมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้จะขึ้นอยู่กับว่าจะใช้เกณฑ์ อะไรมาเป็นกรอบพิจารณา เช่น เกณฑ์ทางด้านประชากร เกณฑ์ด้านกิจกรรมทางสังคม เกณฑ์ด้าน เศรษฐกิจและเกณฑ์ทางด้านความสัมพันธ์ทางสังคม

7. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัญหา

7.1 ความหมายของปัญหา

อัจฉรา จันทา (2549) ให้ความหมายของปัญหาไว้ว่า ปัญหา หมายถึงสถานการณ์ที่ บุคคล หรือกลุ่มคนเผชิญและต้อง การหาคำตอบ ซึ่งการได้มาซึ่งคำตอบต้องใช้ความรู้และวิธีการ ต่าง ๆ ที่มี อยู่มาผสมผสานเป็นแนวทางในการหาคำตอบ

สุกัญญา ศรีสาคร (2547) กล่าวถึงคำว่า ปัญหาว่า คือ เหตุการณ์หรือสถานการณ์ ที่ ก่อให้เกิดอุปสรรค ที่มาขัดขวางมิให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งจำเป็นต้อง ศึกษาจากสาเหตุและที่มาของ ปัญหาแล้วใช้กระบวนการที่เหมาะสมเพื่อขจัดปัญหาเหล่านั้นให้หมดไป

ยุดา รักไทย และธนิกานต์มาชะศิริานนท์ (2542) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับปัญหาไว้ว่า ปัญหา คือ ช่องว่างหรือความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบัน กับสถานการณ์ที่เราต้องการให้เกิดขึ้น (หรือสภาพการณ์ไม่ดีที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต)

บุญเลี้ยง พลอาวุธ (กิตติพงษ์ พงษ์จำปา. 2543 อ้างอิงจาก บุญเลี้ยง พลอาวุธ. 2541) ได้ กล่าวถึงปัญหาไว้ดังนี้

1. ปัญหา คือ สิ่งที่ต้องแก้ไข (Solve) โดยมีจุดมุ่งหมาย
2. ทางที่จะไปสู่จุดมุ่งหมายของปัญหานั้นมีอุปสรรคมาขัดขวาง
3. ในการแก้ปัญหาให้สำเร็จ บุคคลจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

โกวิท วรพิพัฒน์ (สุวิทย์ มูลคำ. 2547 อ้างอิงจาก โกวิท วรพิพัฒน์ 2540) ปัญหา หมายถึง สถานะหรือสถานการณ์ที่ทำให้บุคคลไม่สบายกายไม่สบายใจ ไม่สนองตอบความต้องการจำเป็น พื้นฐานของบุคคล

ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ปัญหา คือ เหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่ บุคคลต้องเผชิญและ ต้องการหาคำตอบ เพื่อที่จะแก้ไข โดยต้องใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

7.2 ความหมายของการแก้ปัญหา

กัลยา ตากุล (2550) ให้ความหมายว่า การแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถในการคิด รวบรวม หรือเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหาเข้าด้วยกัน เพื่อหาทางแก้ไข อุปสรรคที่เกิดขึ้นให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการขจัดปัญหาให้หมดไป

สุกัญญา ศรีสาคร (2547) กล่าวถึงความหมายของการแก้ปัญหาว่า เป็นการดำเนินการ เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการโดยอาศัยความรู้ ประสบการณ์ และความคิด มาใช้แก้ปัญหา ในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนอย่างมีคุณภาพและประสพผลสำเร็จนั้น จำเป็นต้องมีการเลือกใช้วิธีการหรือกระบวนการในการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด

จากความหมายข้างต้นพอสรุปได้ว่า การแก้ปัญหา หมายถึง กระบวนการหรือขั้นตอน ที่ ผ่านการคิด โดยอาศัยความรู้ ประสบการณ์ ในการขจัดอุปสรรค หรือปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้บรรลุ จุดมุ่งหมายที่ต้องการ

7.3 ประเภทของปัญหา

ณัฏฉลดา พิชิตบัญชาการ ได้แบ่งประเภทของปัญหาสังคมมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ และความมั่นคงของมนุษย์ ดังนี้

1. ปัญหาสังคมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีต่างๆ (Social Problems Technological Changes) ประกอบด้วย

1. ปัญหาความยากจน
2. ปัญหาชุมชนแออัด
3. ปัญหามลภาวะ
4. ปัญหาจราจร
5. ปัญหาอุบัติเหตุ
6. ปัญหาการว่างงาน
7. ปัญหาหนี้สิน

2. ปัญหาสังคมที่เกิดจากความมีระเบียบวินัยและขาดจิตสำนึก หรือมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนของมนุษย์ในสังคม (Social Disorganization and Deviant Behavior) ประกอบด้วย

1. ปัญหาอาชญากรรม
2. ปัญหายาเสพติด
3. ปัญหาแรงงาน
4. ปัญหาโรคเอดส์
5. ปัญหาปัญหาสุจริตคอร์ปชั่น
6. ปัญหาการฆ่าตัวตาย
7. ปัญหาโสเภณี
8. ปัญหาความมั่นคงของชาติ
9. ปัญหาการพนันและอบายมุข

7.4 ขั้นตอนการแก้ปัญหา

การแก้ปัญหาเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้น ควรคำนึงถึงขั้นตอนในการแก้ปัญหาดังต่อไปนี้ โดยนักการศึกษาหลายท่านได้แบ่งขั้นตอนในการแก้ปัญหาไว้ ซึ่งเป็นประโยชน์สำคัญในการนำมาใช้ในกระบวนการคิดและแก้ปัญหา ได้แก่

ทิตินา แคมมณี (2544) กล่าวถึงการแก้ปัญหาที่สามารถช่วยให้บุคลากรดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่สับสน และสามารถแก้ปัญหายังได้ผล มีขั้นตอนดังนี้

1. ระบุปัญหา
2. วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา
3. แสวงหาทางแก้ปัญหาที่ดีที่สุด
4. เลือกทางแก้ปัญหาที่ดีที่สุด

5. ลงมือดำเนินการแก้ปัญหาตามวิธีการที่เลือกไว้
6. รวบรวมข้อมูล
7. ประเมินผล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กานต์มณี ไวยครุฑ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเยาวชน ชุมชนบ้านโนนจิก ตำบลวัฒนานคร อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเยาวชนในชุมชนบ้านโนนจิก ตำบลวัฒนานคร อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว 2) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเยาวชน ชุมชนบ้านโนนจิก ตำบลวัฒนานคร อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว โดยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในรูปแบบการจัดเวทีประชาคม โดยมีผู้เข้าร่วม 95 คน ประกอบด้วย นักเรียน ครู ผู้ปกครองและผู้นำชุมชน ผลการศึกษาพบว่า

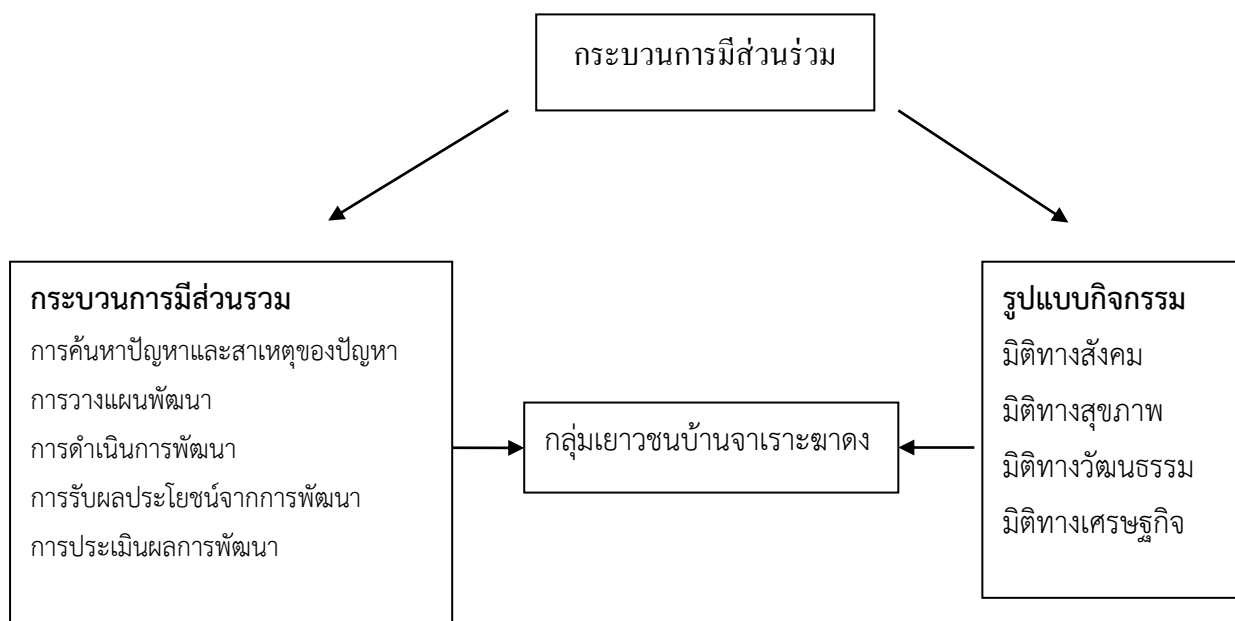
ผลจากการศึกษาสภาพปัญหาและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเยาวชน ชุมชนบ้านโนนจิก ตำบลวัฒนานคร อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว พบว่าเยาวชนมีปัญหาเรื่องการติดเทคโนโลยี ปัญหาการใช้ความรุนแรง ปัญหายาเสพติด และปัญหาไม่รักเรียน นอกจากนี้ผลการศึกษายังได้ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาเยาวชนจะต้อง มีการมีส่วนร่วมกันรับผิดชอบจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน ด้วยกระบวนการ 5 กระบวนการ กระบวนการที่ 1) การละลายพฤติกรรมโดยผ่านกิจกรรม กระบวนการที่ 2) การสร้างการรับรู้ร่วมกันจากทุกภาคส่วนในชุมชน กระบวนการที่ 3) ร่วมกันระดมความคิดจากทุกภาคส่วนในชุมชนถึง ปัญหา สาเหตุ และผลกระทบจากปัญหาเยาวชน กระบวนการที่ 4) ร่วมกันระดมความคิดหาแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนาเยาวชน และกระบวนการ ที่ 5) การจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาเยาวชน

พระวัชชัย สนธิธมโม (วรรณาวิน) (2561) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมือง สระแก้ว จังหวัดสระแก้ว การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ พัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

คมวิทย์สุขเสณีย์ และนิลุสรา มินทรศักดิ์ (2566) ได้ทำวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้านเกิด กรณีศึกษา:กลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” ตำบลอัยเยอร์เวง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา โดยบทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. วิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้านเกิด และ 2. เสนอแนวทางพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้านเกิดแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษา กลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” ตำบลอัยเยอร์เวง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เป็นการวิจัยเชิง

คุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ประธานกลุ่มเยาวชน และคณะกรรมการเยาวชนบ้าน “นากอ” ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลอัยเยอร์เวง เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลอัยเยอร์เวง กลุ่มเยาวชน และเครือข่ายกลุ่มเยาวชน รวมทั้งสิ้นจำนวน 19 คน โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง ตามคำแนะนำจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนในพื้นที่เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และการสนทนากลุ่ม รวมทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยวิธีสอบสามเส้าเพื่อเปรียบเทียบข้อค้นพบที่ได้ศึกษา จำแนกและจัดระบบข้อมูลออกให้เป็นระบบ แล้วตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic induction) วิเคราะห์หาบทสรุปร่วมกันของเรื่องนั้น แล้ว นำเสนอข้อมูลเป็นข้อความแบบบรรยายผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้านประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) บริบทชุมชนบ้าน “นากอ” 2) ด้านผู้นำ และแนวคิดของการสร้างกลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” 3) ด้านปัจจัยการขับเคลื่อนกลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” 4) ด้านการสร้างกิจกรรมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 5) ด้านการประสานงานของกลุ่มและเครือข่ายและ 2) แนวทางพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้านเกิดแบบมีส่วนร่วม ในการขับเคลื่อนและสร้างกลุ่มมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น ด้วยปัจจัยที่เอื้อในการขับเคลื่อนซึ่งประกอบด้วย 3 ประการ ได้แก่ 1) เยาวชนกล้าคิด 2) เยาวชนกล้าปฏิบัติ และ 3) ได้รับการหนุนเสริมและมีส่วนร่วมในการพัฒนาจากชุมชน

กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน กรณีศึกษา จาเราะฆาดง ตำบลห้วยกระทิง อำเภอกรงปินัง จังหวัดยะลา ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งในบทนี้กล่าวถึงประเด็นที่สำคัญ ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลหลัก เครื่องมือที่ใช้และการสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และระยะเวลาการวิจัย ตามลำดับ ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ (Key informant) ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่

1. นายกองค้การบริหารส่วนตำบลห้วยกระทิง จำนวน 1 คน
2. ประธานกลุ่มเยาวชน จำนวน 1 คน
3. เยาวชน จำนวน 4 คน

เครื่องมือที่ใช้และการสร้างเครื่องมือ

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอน การดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย เกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน กรณีศึกษา บ้านจาเราะฆาดง ตำบลห้วยกระทิง อำเภอกรงปินัง จังหวัดยะลา ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแนวทางในการกำหนดกรอบคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ ได้มาจากการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยในการสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการ โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลทฤษฎีต่างๆและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์
2. กำหนดขอบข่ายของข้อมูลที่ต้องการให้ครอบคลุมกรอบการศึกษาค้นคว้า
3. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วนำเสนอต่อที่ปรึกษางานวิจัย เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและให้คำแนะนำเพื่อแก้ไขปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์
4. นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ให้ที่ปรึกษาวิจัยตรวจสอบอีกครั้ง
5. นำแบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์แล้ว ไปเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่ม การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยประสานไปยังกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย
2. ผู้วิจัยส่งแบบสัมภาษณ์ให้กับ 1) นายกองค้การบริหารส่วนตำบลห้วยกระทิง จำนวน 1 คน 2) ประธานกลุ่มเยาวชน จำนวน 1 คน และ 3) เยาวชน จำนวน 4 คน
3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และการสนทนากลุ่ม เป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
4. ผู้วิจัยได้ทำการบันทึกข้อมูลโดยใช้วิธีการจดบันทึกข้อมูลและการบันทึกเสียงของผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อนำมาทำเป็นวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล
2. นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล มาวิเคราะห์ แยกแยะ ตามวัตถุประสงค์
3. นำข้อมูลที่วิเคราะห์ มาเรียบเรียงข้อมูลเชิงพรรณนาวิเคราะห์
4. นำเสนอข้อมูลเป็นข้อความแบบบรรยาย

ระยะเวลาการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมและรูปแบบกิจกรรมในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน ได้ดำเนินการตั้งแต่วันที่ 24 มิถุนายน 2567 ถึง 28 ตุลาคม 2567

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน บ้านจาเราะฆาดง ตำบลห้วยกระทิง อำเภอกรงปินัง จังหวัดยะลา ซึ่งผลจากการศึกษาเป็นการตอบ วัตถุประสงค์การวิจัย 2 ประเด็นหลัก คือ 1) เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการ ขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน 2) เพื่อศึกษารูปแบบกิจกรรมในการขับเคลื่อนและพัฒนาเยาวชนใน ชุมชน หมู่ที่ 3 บ้านจาเราะฆาดง ตำบลห้วยกระทิง อำเภอกรงปินัง จังหวัดยะลา

บริบท

บ้านจาเราะฆาดง ตั้งอยู่ในหมู่ที่ 3 ตำบลห้วยกระทิง อำเภอกรงปินัง จังหวัด บ้านจาเราะฆาดง เป็นพื้นที่ที่ที่ธรรมชาติสวยงาม ล้อมรอบด้วยพื้นที่ป่า และภูเขา ชาวบ้านส่วนใหญ่ในบ้านจาเราะฆาดง ตำบลห้วยกระทิง อำเภอกรงปินัง จังหวัดยะลา จะประกอบอาชีพทำสวน ได้แก่ สวนยาง และ สวนทุเรียน เป็นต้น ประชากรในบ้านจาเราะฆาดง จะแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่ ผู้ใหญ่ วัยรุ่น และ เด็ก หมู่บ้านนี้มีพื้นที่กว้างขวาง มีการแบ่งเขตพื้นที่ออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนบน ส่วนกลาง และ ส่วนล่าง ทำให้ประชาชนในหมู่บ้านไม่ค่อยเชื่อมต่อกัน และเยาวชนที่ไม่ได้ศึกษาห่างจากการ ประชาสัมพันธ์และการสื่อสารกับคนในหมู่บ้าน ด้วยเหตุนี้ จึงเกิดแนวคิดที่จะสร้างกลุ่มเยาวชนขึ้นมา เพื่อให้เยาวชน ชาวบ้าน และผู้สูงอายุในหมู่บ้านมีความร่วมมือกัน และเป็นหนึ่งเดียวกัน ทำให้ เยาวชนมีความสนิทสนมกันมากขึ้น และยังทำให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมกันมากขึ้น กิจกรรมเหล่านี้ เปิดโอกาสให้พูดคุยเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ซึ่งในอดีตปัญหาเหล่านี้ไม่สามารถพูดถึงได้ เพราะชาวบ้านแยกอยู่กันเป็นกลุ่มๆ โดยไม่มีการสื่อสารซึ่งกันและกัน การสร้างกลุ่มเยาวชนชายและ หญิงจึงเป็นช่องทางหนึ่งที่ช่วยให้เกิดการรวมกลุ่ม และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในหมู่บ้าน รวมถึงทำให้ เยาวชนได้ตระหนักถึงปัญหาของตนเอง และหลีกเลี่ยงการเข้าสู่เส้นทางยาเสพติด

โดยวัยรุ่นในบ้านจาเราะฆาดง หรือที่เรียกว่า ป้อมูดอ จะเป็นกลุ่มที่มีการขับเคลื่อนกิจกรรม ในชุมชน เป็นกลุ่มที่มีการขับเคลื่อนตั้งแต่ปี 2561-ปัจจุบัน เป็นระยะเวลาประมาณ 7 ปี จุดเริ่มต้นที่ ก่อตั้งกลุ่มเยาวชนมีสมาชิกไม่เกิน 7-8 คน พวกเขาปรึกษาร่วมกันสร้างกลุ่มเยาวชน ผ่านการเลี้ยงอาหารโดย การทำซูป เพื่อทำให้เยาวชนมีสานสัมพันธ์กัน มีความสามัคคี และอีกแรงจูงใจที่เรียกเยาวชนมาก่อ กลุ่มเพราะช่วงนั้นจะมีกระแสที่ว่า การทำประตูดุ้ย ที่สามารถเรียกเยาวชนได้ หลังจากนั้นก็จะมึ กิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นและทำร่วมกัน

นายอำราน เห็นสุเต็น นายกองค้การบริหารส่วนตำบลห้วยกระทิง อำเภอกรงปินัง จังหวัด ยะลา ได้บอกว่าคนรุ่นใหม่มีความสามารถในการรวบรวมปัญหาและแนวคิดต่างๆ มาพูดคุยและวาง แผนการขับเคลื่อน คนรุ่นก่อนควรเป็นฝ่ายสนับสนุน เพื่อให้แน่ใจว่าแนวทางที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับยุค สมัยและความต้องการของสังคมในปัจจุบันคนรุ่นเก่าแม้จะมีประสบการณ์และมุมมองที่แตกต่างจาก คนรุ่นใหม่ แต่หลายครั้งความคิดของคนรุ่นเก่ามักไม่ตรงกับแนวคิดของคนรุ่นใหม่

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 กระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน พบว่ามี 5 ขั้นตอน 1) การค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา 2) การวางแผนพัฒนา 3) การดำเนินการพัฒนา 4) การรับผลประโยชน์จากการพัฒนา 5) การประเมินผลการพัฒนา

1.การค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา

การค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของกลุ่มเยาวชนบ้านจาเราะฆาดง จะมีแกนนำของกลุ่มเยาวชนจำนวน 7 คน เป็นกลุ่มเยาวชนในพื้นที่ ที่ทำหน้าที่ในการประสานงานและจัดกิจกรรมเชิญชวนเยาวชนในหมู่บ้านด้วยกลไกการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา ด้วยกลไกสนทนากลุ่มหรือการสร้างวงเสวนา ผ่านกระบวนการทำซูบเปิด เพื่อสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและเป็นมิตร ทำให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนบ้านจาเราะฆาดงในการพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่พบเจอภายในหมู่บ้านจาเราะฆาดง รวมถึงเสนอแนวทาง เพื่อหาวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนผ่านรูปแบบกิจกรรมด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

ดังกล่าว

“จุดเริ่มต้นของการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาเกิดจากปี พ.ศ 2561 จากการศึกษาสภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน โดยแกนนำเยาวชน 7 คน ซึ่งหมู่บ้านนี้มีพื้นที่กว้างขวาง มีการแบ่งเขตเป็นส่วนบน กลาง และล่าง ทำให้ประชาชนในหมู่บ้านไม่ค่อยเชื่อมต่อกัน และเยาวชนที่ไม่ได้ศึกษาห่างจากการประชาสัมพันธ์และการสื่อสารกับคนในหมู่บ้าน ด้วยเหตุนี้ จึงเกิดแนวคิดที่จะสร้างกลุ่มเยาวชนขึ้นมา เพื่อให้เยาวชน ชาวบ้าน และผู้สูงอายุในหมู่บ้านมีความร่วมมือกัน และเป็นหนึ่งเดียวกัน ทำให้เยาวชนมีความสนิทสนมกันมากขึ้น และยังทำให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมกันมากขึ้น กิจกรรมเหล่านี้เปิดโอกาสให้พูดคุยเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ซึ่งในอดีตปัญหาเหล่านี้ไม่สามารถพูดถึงได้เพราะชาวบ้านแยกอยู่กันเป็นกลุ่มๆ โดยไม่มีการสื่อสารซึ่งกันและกัน การสร้างกลุ่มเยาวชนชายและหญิงจึงเป็นช่องทางหนึ่งที่ช่วยให้เกิดการรวมกลุ่ม และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในหมู่บ้าน รวมถึงทำให้เยาวชนได้ตระหนักถึงปัญหาของตนเอง และหลีกเลี่ยงการเข้าสู่เส้นทางยาเสพติด” (อัมรัมย์ มะลี, การสัมภาษณ์สนทนากลุ่ม 25 กันยายน 2567)

2.การวางแผนพัฒนา

การวางแผนพัฒนาของกลุ่มเยาวชนบ้านจาเราะฆาดง จะมีกลไกหรือวิธีการคิดภายในกลุ่มแกนนำ เกี่ยวกับกิจกรรม และการแก้ปัญหาผ่านกลไกด้วยกระบวนการประชุม โดยการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาภายในหมู่บ้าน มีแกนนำกลุ่มเยาวชนเป็นแกนหลักในการนำประชุม เพื่อเสนอกิจกรรมในการประชุม หาข้อสรุปในกิจกรรม ผ่านข้อเสนอแนะ จาก ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา และประชาชน เพื่อหารูปแบบกิจกรรม ในการแก้ไขปัญหาภายในชุมชน ภายใต้กิจกรรมนั้นจะมีการประชุมประกอบไปด้วยตัวแทนจาก 5 ฝ่ายหลัก ได้แก่ ผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน ตาตีกา ชาวบ้าน และกลุ่มเยาวชน ในการประชุมวางแผนพัฒนาของกลุ่มเยาวชนได้มีการแจ้งด้วยการเชิญชวนมหานแก่ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการประชุม เพื่อเป็นแรงจูงใจให้เข้ามามีส่วนร่วมในการประชุม

ดังกล่าว

“ในการวางแผนพัฒนา การดำเนินงานหลักๆ ของกลุ่มเยาวชนในหมู่บ้านจาเราะฆาดง นั้น คือการประชุมเพื่อพูดคุยและวางแผนเกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรมต่างๆ ที่เราจะดำเนินการ โดยการประชุมนี้จะมีตัวแทนจากทุกภาคส่วนเข้าร่วม ได้แก่ ตาดีกา เยาวชน ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และผู้นำศาสนา การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เรา ได้ข้อเสนอแนะและแนวทางที่หลากหลายในการประชุมแต่ละครั้ง เราจะพูดคุยกันอย่างไม่เปิดเผยถึงปัญหาที่เราต้องการแก้ไข และกิจกรรมที่จะทำ เพื่อให้แน่ใจว่าไปในทิศทางที่ ถูกต้องและตรงตามความต้องการของชุมชน เราจะพิจารณาถึงประโยชน์และความ เหมาะสมของแต่ละกิจกรรม พร้อมทั้งวางแผนการดำเนินการอย่างละเอียดและทุกกิจกรรม ที่เราทำจะต้องมีการประชุมกันทั้ง 5 ฝ่าย เพื่อให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและ รู้สึกว่าตนมีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชน ซึ่งการประชุมนี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้การ ดำเนินงานมีความชัดเจน แต่ยังเสริมสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจระหว่างสมาชิกใน ชุมชนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น การมีส่วนร่วมจากทุกคนจะทำให้เราได้ผลลัพธ์ที่ดียิ่งขึ้น และเป็น การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนของเราด้วย” (อัมรัม มะลี, การสัมภาษณ์สนทนากลุ่ม 25 กันยายน 2567)

3.การดำเนินการพัฒนา

การดำเนินการพัฒนาของกลุ่มเยาวชนในหมู่บ้านจาเราะฆาดง เป็นกระบวนการที่กลุ่ม เยาวชนนำแผนพัฒนาที่ได้จากการประชุม เพื่อแก้ปัญหาภายในหมู่บ้าน ผ่านรูปแบบกิจกรรม ด้วย กระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนกับผู้นำท้องถิ่น ผู้นำศาสนา และประชาชน ผ่านกิจกรรมที่ สอดคล้องกับเยาวชน มีความสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนใน ชุมชน ได้มีการดำเนินกิจกรรมตามที่ได้วางแผนไว้ เพื่อที่จะพัฒนาชุมชนผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม ของคนในหมู่บ้านจาเราะฆาดง ทุกภาคส่วน ในการดำเนินกิจกรรม 1 กิจกรรม ประชานกิจกรรมก็มี หน้าที่แบ่งหน้าที่และแบ่งฝ่ายตามที่ได้วางแผน มีการตรวจสอบความคืบหน้าของงานแต่ละฝ่าย เพื่อที่จะ ดำเนินงานตามที่ได้วางไว้ให้บรรลุผลตามเป้าหมาย

ดังกล่าว

“ในการดำเนินกิจกรรม เราได้ดำเนินการตามที่ได้วางแผนไว้ในที่ประชุม แต่ในส่วนของ กลุ่มเป้าหมาย ในบางกิจกรรมบรรลุตามเป้าหมายที่เราตั้งไว้ครบตามจำนวนที่กำหนด ใน ส่วนของบางกิจกรรมก็ไม่ได้บรรลุผลตามที่ตั้งเป้าไว้ และในส่วนบางกิจกรรมก็เกินโควตาที่ ทางฝ่ายจัดกิจกรรม และปัญหาในการดำเนินงาน ย่อมมีจุดบกพร่องในการทำงาน บางกลุ่ม ก็มีคอมเมนต์ในเชิงลบๆ โดยไม่มีถึงคนจัดกิจกรรม ส่วนบางกลุ่มก็คอมเมนต์ในทาง ปรับปรุง ซึ่งดีมากเพราะจะได้นำส่วนที่บกพร่องมาแก้ไขและปรับปรุงต่อไปในกิจกรรม หน้าที่ ซึ่งในแต่ละกิจกรรมจะมีประธานโครงการคอยติดตามงานและประสานงานให้ เพื่อหา

จุดผิดพลาดจะได้นำมาแก้ไข” (ลุตฟี สาและ , การสัมภาษณ์สนทนากลุ่ม 25 กันยายน 2567)

4.การรับผลประโยชน์จากการพัฒนา

การรับผลประโยชน์จากการพัฒนาของกลุ่มเยาวชนบ้านจาเราะฆาดงในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน ซึ่งจะได้ประโยชน์จากการร่วมกลุ่มของเยาวชนบ้านจาเราะฆาดง เยาวชนกับประชาชน หรือว่าทุกภาคส่วนในบ้านจาเราะฆาดง มีการสานสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีความสามัคคีภายในหมู่บ้าน มีความร่วมมือระหว่างเยาวชนกับประชาชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆภายในหมู่บ้าน เพื่อที่จะให้การดำเนินกิจกรรมในครั้งหน้าได้อย่างง่ายดาย

ดังคำกล่าว

“ผลประโยชน์ที่ได้จากการที่เราดำเนินกิจกรรม เยาวชนกับชาวบ้านได้ใกล้ชิดกัน ซึ่งกิจกรรมจะจัดอยู่ภายใต้ของมัสยิด โดยมีเยาวชนบางคนไม่กล้าที่จะเข้ามัสยิด แต่เพราะมีกิจกรรมเหล่านี้จึงทำให้พวกเขากล้าที่จะได้มัสยิดและมีส่วนร่วมกับคนอื่นๆ และทำให้ความสัมพันธ์ของคนในพื้นที่เป็นหนึ่งเดียวกัน และทำให้ผู้ติดยาเสพติดในชุมชนมีจำนวนน้อยลง ถ้าไม่มีกิจกรรมเกิดขึ้นมาทำให้เยาวชนติดยาเสพติดอย่างหนัก เวลาไม่มีกิจกรรมทำให้เยาวชนไปยุ่งกับสิ่งของแปลกๆ ของยาเสพติด การมีเยาวชนทำให้เยาวชนสามารถช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่” (ลูกมาน เจเนนิ , การสัมภาษณ์สนทนากลุ่ม 25 กันยายน 2567)

5.การประเมินผลการพัฒนา

การประเมินผลการพัฒนาของกลุ่มเยาวชนจะมีการจัดประชุมให้กลุ่มเยาวชนและผู้ที่มีส่วนร่วมสามารถประเมินผลกิจกรรมที่ผ่านมา และวางแผนสำหรับกิจกรรมในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินผลของกลุ่มเยาวชนบ้านจาเราะฆาดง ในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน หลังจากการดำเนินงาน กลุ่มเยาวชน และผู้ที่มีส่วนร่วมที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ในกิจกรรม มีการประชุม ในรูปแบบถอดบทเรียนของกิจกรรม ว่า มีข้อดี ข้อเสีย และปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินกิจกรรม เพื่อที่จะมาแก้ไขในกิจกรรมในครั้งหน้า ให้ดียิ่งขึ้น

ดังคำกล่าว

“การประเมินของเยาวชนเราจะมีการประชุมกันทุกฝ่าย เพื่อถอดบทเรียนและถามกันว่าเจอปัญหาอะไรกันบ้าง ปีที่แล้วมีปัญหาหลายอย่าง แต่ปีนี้หลังจากที่เราปรับปรุงดูแลเหมือนจะไม่มีปัญหาเหมือนก่อนแล้ว ในการประเมินนี้เยาวชนจะประชุมและพูดคุยกัน อย่างเปิดใจ โดยจะมีการเปรียบเทียบระหว่างแต่ละปี ช่วยให้เห็นพัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงในกิจกรรมได้ชัดเจนมากขึ้น” (เวอัสเหาะ บาเน็ง , การสัมภาษณ์สนทนากลุ่ม 25 กันยายน 2567)

การตอบตามวัตถุประสงค์ที่ 2 รูปแบบกิจกรรมในการขับเคลื่อนและพัฒนาเยาวชนในชุมชน หมู่ที่ 3 บ้านจาเราะฆาดง ตำบลห้วยกระทิง อำเภอกงปิ้ง จังหวัดยะลา โดยพบว่ามี 4 ด้าน ได้แก่ กิจกรรมด้านสังคม กิจกรรมด้านสุขภาพ กิจกรรมด้านวัฒนธรรม และกิจกรรมด้านเศรษฐกิจ ดังนี้

ประการแรก กิจกรรมด้านสังคม

กิจกรรมด้านสังคมของกลุ่มเยาวชนบ้านจาเราะฆาดง พบว่า มี 2 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยน้ำท่วม และ 2) กิจกรรมช่วยเหลือประชาชนภายในหมู่บ้าน

1.1 กิจกรรมช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยน้ำท่วม

กิจกรรมช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยน้ำท่วม ภายใต้กิจกรรมนี้เยาวชนได้มีการระดมทุนเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยน้ำท่วมผ่านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และกลุ่มเยาวชนก็ได้ลงพื้นที่บริจาคข้าวของและทำความสะอาดบ้านเรือนของประชาชนที่ประสบอุทกภัยน้ำท่วม

1.2 กิจกรรมช่วยเหลือประชาชน ภายในหมู่บ้านจาเราะฆาดง

กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมภายในหมู่บ้านซึ่งถ้าหากชาวบ้านในพื้นที่ขอความช่วยเหลือจากเยาวชน กลุ่มเยาวชนก็จะนัดกันไปช่วยเหลือประชาชน เช่น การทำถนนเส้นทางขึ้นเขา หรือกิจกรรมที่เยาวชนสามารถช่วยเหลือได้ พวกเขาเหล่านี้ก็จะนัดกันไปช่วยอย่างเต็มที่ หรือจะเรียกว่า กิจกรรมอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือในกิจกรรมต่างๆ

ประการที่สอง กิจกรรมด้านสุขภาพ

กิจกรรมด้านสุขภาพของกลุ่มเยาวชนบ้านจาเราะฆาดง พบว่า มี 2 กิจกรรม ได้แก่ 1) การจัดฟุตบอลหญ้าเทียม และ 2) กิจกรรม sukan budaya

2.1 กิจกรรมการจัดฟุตบอลหญ้าเทียม

เป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างความสามัคคีและความสัมพันธ์ที่ดีภายในกลุ่มเยาวชน รวมถึงสร้างความเชื่อมโยงกับชาวบ้านในพื้นที่ โดยในรูปแบบการเล่นฟุตบอล เยาวชนและชาวบ้านจะได้มีโอกาสพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน เช่น ปัญหาสังคม ปัญหายาเสพติด หรือความต้องการในการพัฒนาชุมชน โดยการพูดคุยเหล่านี้จะช่วยให้ทุกคนร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหอย่างสร้างสรรค์ การจัดกิจกรรมในรูปแบบการเล่นฟุตบอลไม่เพียงแต่เป็นการสร้างความสนุกสนานและการออกกำลังกาย แต่ยังช่วยสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง ทำให้เยาวชนรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และมีแรงจูงใจในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนต่อไป กิจกรรมนี้จึงเป็นโอกาสที่ดีในการสร้างความสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

2.2 กิจกรรม sukan budaya หรือที่เรียกว่า กีฬาพื้นบ้าน

sukan budaya เป็นกิจกรรม เพื่อสานสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับน้องๆและชาวบ้านในพื้นที่ กิจกรรมนี้จะจัดขึ้นโดยเยาวชนและกลุ่มตาดีกา สามารถเป็นการมีส่วนร่วมสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพที่ดีในชุมชน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีชาวไทยมุสลิม ตาดีกาเป็นสถาบันทางศาสนาที่มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความรู้และคุณธรรมให้กับเยาวชน

ประการที่สาม กิจกรรมด้านวัฒนธรรม

กิจกรรมด้านวัฒนธรรมของกลุ่มเยาวชนบ้านจาเราะฆาดง พบว่า มี 5 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมทำประตูชัย 2) การใส่ชุดรายอ 3) กิจกรรมต้อนรับปีใหม่อิสลาม 4) กิจกรรมเมอลิต และ 5) กิจกรรมต้อนรับเดือนรอมฎอน

3.1 กิจกรรมทำประตูชัย

กิจกรรมทำประตูชัยเป็นกิจกรรมแรกที่กลุ่มเยาวชนในบ้านจาเราะฆาดงจัดขึ้น เพื่อสร้างสัญลักษณ์ของความสำเร็จและการร่วมมือในชุมชน โดยกิจกรรมเริ่มต้นจากการรวมตัวของเยาวชนและชาวบ้านในการหาต้นไผ่ซึ่งจะนำมาสร้างประตูชัย หลังจากที่ได้ไม้ไผ่มาแล้ว กลุ่มเยาวชนและชาวบ้านจะมีการประชุมเพื่อวางแผนเกี่ยวกับรูปแบบและวิธีการสร้างประตูชัย โดยทุกคนจะร่วมกันเสนอแนวคิดและรูปแบบที่ต้องการเพื่อให้ประตูชัยเมื่อได้รูปแบบที่ตกลงกันแล้ว ทุกคนก็จะเริ่มทำการสร้างประตูชัยร่วมกัน ซึ่งกิจกรรมนี้จะจัดขึ้นในช่วงเดือนรอมฎอน หลังจากละหมาดตารอเวียะ โดยเยาวชนและชาวบ้านจะมารวมตัวกันที่จุดที่กำหนด และใช้เวลาสร้างประมาณ 3 ชั่วโมง ในระหว่างการสร้าง ทุกคนจะได้ทำงานร่วมกัน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน และเป็นโอกาสในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ กิจกรรมนี้มีความสำคัญต่อการสร้างความอดทนและความสามัคคีระหว่างเยาวชนกับชาวบ้านในชุมชนอย่างยิ่ง ทุกคนจะได้เรียนรู้การทำงานเป็นทีม การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการสร้างความผูกพันที่แน่นแฟ้น ซึ่งจะช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมอื่น ๆ ต่อไปในอนาคต

3.2 กิจกรรมชุดรายอ

กิจกรรมใส่ชุดรายอเป็นหนึ่งในกิจกรรมสำคัญที่กลุ่มเยาวชนในบ้านจาเราะฆาดงจัดขึ้นในช่วงเทศกาลสำคัญของชาวมุสลิม เช่น วันรายออีดีลฟิตรีและวันรายออีดีลอัฎฮา ชุดรายอมีความสำคัญไม่เพียงแต่ในแง่ของการแต่งกายตามประเพณี แต่ยังมีบทบาทในการรักษาอัตลักษณ์ของชุมชนชาวมุสลิมในบ้านจาเราะฆาดงอีกด้วย ชุดรายอที่สวมใส่ในเทศกาลต่างๆ เช่น วันรายออีดีลฟิตรีและวันรายออีดีลอัฎฮา ไม่เพียงแต่แสดงถึงการเฉลิมฉลอง แต่ยังสะท้อนถึงความภูมิใจในวัฒนธรรมและประเพณีที่สืบทอดกันมาช้านานการสวมชุดรายอช่วยให้เยาวชนได้แสดงออกถึงความเป็นชาวมุสลิมที่มีอัตลักษณ์เฉพาะตัว และสร้างแรงบันดาลใจในการสืบสานประเพณีที่ดีงามนี้ต่อไปในอนาคต

3.3 กิจกรรมต้อนรับปีใหม่อิสลาม

กิจกรรมต้อนรับปีใหม่อิสลามที่จัดขึ้นโดยกลุ่มเยาวชนร่วมกับชาวบ้านและผู้นำท้องถิ่นเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญและมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการประชุมร่วมกันเพื่อแบ่งหน้าที่และเตรียมการให้การจัดงานดำเนินไปอย่างราบรื่น กลุ่มเยาวชนมีบทบาทสำคัญในการเตรียมกิจกรรม ซึ่งจะรวมถึงการจัดขบวนพาเหรดของชุมชนที่มีเด็กตาดีกา เยาวชน และชาวบ้านร่วมเดินขบวนไปด้วยกัน นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมกีฬาพื้นบ้านที่ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน ทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมและสนุกสนานไปพร้อมกัน อีกหนึ่งกิจกรรมที่น่าสนใจก็คือการทำอาซูรอ ซึ่งกลุ่ม

เยาวชนและชาวบ้านได้มาร่วมกันกวนอาซุร่อ พร้อมทั้งมีการประกวดเพื่อคัดเลือกกลุ่มที่ทำอาซุร่อได้ อร่อยและตกแต่งสวยงาม กิจกรรมนี้ไม่เพียงแต่เป็นการเฉลิมฉลองปีใหม่อิสลาม แต่ยังช่วยเสริมสร้างความสามัคคีและความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชนอีกด้วย

3.4 กิจกรรมเมาลิด

เป็นกิจกรรมที่สำคัญหนึ่งในศาสนาอิสลาม เพื่อที่จะได้ระลึกถึงศาสดา มุฮัมหมัด โดยผ่านการอ่านประวัติในปี รวมถึงการเลี้ยงอาหาร กลุ่มเยาวชนมีบทบาทในการจัดกิจกรรมเมาลิดของมัสยิด เยาวชนมีหน้าที่อ่านชีวประวัติ ศาสดา มุฮัมหมัด และร่วมถึงการจัดเตรียมอาหาร ในแก่ประชาชน ที่มาเข้าร่วมงาน ทำให้ทุกคนรู้สึกอบอุ่นและมีความสุขในการเฉลิมฉลองร่วมกัน และอีกบทบาทหนึ่งของเยาวชน จะมีประชาชนที่จะจัดเมาลิดที่บ้าน ก็จะเชิญชวนกลุ่มเยาวชนมาอ่านชีวประวัติศาสดา มุฮัมหมัด

3.5 กิจกรรมต้อนรับเดือนรอมฎอน

เป็นกิจกรรมสำคัญที่เยาวชนมีบทบาทในการสร้างความสามัคคีและศรัทธาในชุมชน หนึ่งในกิจกรรมที่เยาวชนมักจะมีส่วนร่วมคือการทำความสะอาดมัสยิด เยาวชนสามารถมีบทบาทจัดบรรยายธรรมในชุมชน โดยเชิญผู้นำศาสนาให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของเดือนรอมฎอน เพื่อช่วยเตือนสติและเสริมสร้างแรงบันดาลใจให้กับทุกคนในการเตรียมตัวรับเดือนรอมฎอนด้วยจิตใจที่สะอาด และพร้อมที่จะปฏิบัติความดีในช่วงเดือนรอมฎอน และมีการแบ่งปันซึ่งเยาวชนสามารถจัดกิจกรรม แจกจ่ายอาหารละศีลอดให้กับผู้ยากไร้หรือคนในชุมชน

ประการที่สี่ กิจกรรมด้านเศรษฐกิจ

กิจกรรมด้านเศรษฐกิจของกลุ่มเยาวชนบ้านจาเราะฆาดง พบว่า มี 1 กิจกรรม ได้แก่

- 1) การทำเสื้อชุดรายอ

4.1 กิจกรรมการขายผ้าชุดรายอ

เป็นบทบาทสำคัญในการส่งเสริมเศรษฐกิจในชุมชน โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลรายอ ซึ่งเยาวชนสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้ได้หลายรูปแบบ เช่น การช่วยวางแผนและดำเนินการเพื่อเสริมสร้างทักษะด้านการค้าขายและการจัดการ เยาวชนสามารถเริ่มจากการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการเตรียมผ้าชุดรายอ ตั้งแต่การคัดเลือกผ้าและสี การช่วยออกแบบหรือเลือกแบบชุดที่สอดคล้องกับความต้องการของเยาวชนและชาวบ้านในชุมชน และเยาวชนสามารถช่วยในเรื่องการตลาด เช่น การโปรโมตสินค้าผ่านโซเชียลมีเดีย การมีส่วนร่วมในกิจกรรมขายผ้าชุดรายอไม่เพียงแต่ช่วยให้เยาวชนได้พัฒนาทักษะทางธุรกิจ แต่ยังเป็นโอกาสในการเสริมสร้างความรับผิดชอบและการทำงานร่วมกับคนในชุมชน ช่วยให้พวกเขาเข้าใจถึงคุณค่าของการทำงาน และการร่วมสร้างเศรษฐกิจในท้องถิ่น

ตั้งคำกล่าว

“ในปี 2561 มีกิจกรรม การทำประตู่ซัยแรกก็จะเรียกเฉพาะเยาวชน เพราะยังไม่มี การสร้างกลุ่มเยาวชน และพอต่อมาในปี 2562 ก็จะมีเพิ่มการทำชุดรายอ นี่แหละเป็นจุดที่ สามารถพูดคุยกับกลุ่มเยาวชน และปรึกษาหารือกับคนอายุเยอะขึ้นไป พูดคุยถึงกำไรของผ้า ชุดรายอว่าจะลงทุนไหนในหมู่บ้าน และในปี 2563 ก็เพิ่งจะมีการสร้างกิจกรรม เช่น การ บรรยาย ในส่วนนี้จะมี พ่อแม่พี่น้องเข้ามามีส่วนร่วมและส่วนนี้แหละที่เป็น กิจกรรมที่ ครอบคลุม ในปีนั้นตรงกับตาดิกาจัดกีฬาสี่พอดี ก็เลยถือโอกาสจัดกิจกรรมภายในเลย เรียก บาบอมาบรรยายธรรมเรื่องศาสนา กิจกรรมการละศีลอด ในส่วนของเรื่องชุดรายอก็จะมีมา ตลอดหลังจากปีนั้น และในปี 2564 เริ่มเข้าที่เข้าทางเลยมีกิจกรรมใหญ่ๆเกิดขึ้น มีการทำเมาลิตที่เป็นกลุ่มเยาวชนบ้านจาเราะฆาตง เพราะการทำเมาลิตก็จะเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ ทางการเงิน และกิจกรรมทำอาซูรอภายในหมู่บ้าน หลังจากนั้นก็มีกิจกรรมจนถึง ปัจจุบัน” (ลูกมาน เจะนิ, อัมรัม มะลี ,แวอิสเหาะ บาเน็ง และลูตฟี สาและ , การสัมภาษณ์ สนนากลุ่ม 25 กันยายน 2567)

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน บ้านจาเราะฆาดง ตำบลห้วยกระทิง อำเภอกรงปินัง จังหวัดยะลา ซึ่งผลจากการศึกษาเป็นการตอบวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ประเด็นหลัก คือ 1) เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน 2) เพื่อศึกษารูปแบบกิจกรรมในการขับเคลื่อนและพัฒนาเยาวชนในชุมชน หมู่ที่ 3 บ้านจาเราะฆาดง ตำบลห้วยกระทิง อำเภอกรงปินัง จังหวัดยะลา

สรุป

ผลการศึกษาวิจัยเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน บ้านจาเราะฆาดง จังหวัดยะลา พบว่าบ้านจาเราะฆาดง มีกระบวนการที่สำคัญ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การค้นหาปัญหา, การวางแผนพัฒนา, การดำเนินการพัฒนา, การรับผลประโยชน์จากการพัฒนา, และการประเมินผลการพัฒนา กิจกรรมต่าง ๆ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างเยาวชนและประชาชน ช่วยแก้ปัญหาหาเสพติดและสร้างความสามัคคีในชุมชน ในแต่ละขั้นตอน เยาวชนได้เข้ามาพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่พบ มีการประชุมเพื่อเสนอแนะและวางแผนกิจกรรม รวมถึงการจัดกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ ซึ่งส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นระหว่างเยาวชนและประชาชน รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน การประเมินผลผ่านการประชุมถอดบทเรียนช่วยให้เห็นข้อดีข้อเสียของกิจกรรมที่ผ่านมาและวางแผนสำหรับกิจกรรมในอนาคต สรุปได้ว่าการสร้างกลุ่มเยาวชนในบ้านจาเราะฆาดงช่วยเพิ่มความเชื่อมโยงระหว่างสมาชิกในชุมชน ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมที่เข้มแข็งในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยเฉพาะปัญหาหาเสพติด การดำเนินกิจกรรมได้ผลดีในด้านการสร้างความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกกลุ่มในชุมชน และรูปแบบกิจกรรมในการขับเคลื่อนและพัฒนาเยาวชนในชุมชนหมู่ที่ 3 บ้านจาเราะฆาดง จังหวัดยะลาพบว่ามีกิจกรรมหลัก 4 ด้าน ได้แก่ กิจกรรมด้านสังคม สุขภาพ วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ โดยในด้านสังคมมี 2 กิจกรรมหลัก คือ การช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยน้ำท่วม และการช่วยเหลือประชาชนในหมู่บ้าน ซึ่งเยาวชนมีการระดมทุนและลงพื้นที่ช่วยเหลืออย่างเต็มที่ ในด้านสุขภาพ เยาวชนจัดกิจกรรมฟุตบอลหญ้าเทียมเพื่อสร้างความสามัคคี และกิจกรรม sukan budaya ซึ่งเป็นกีฬาเพื่อเชื่อมสัมพันธ์กับชาวบ้าน ในด้านวัฒนธรรม เยาวชนมีส่วนร่วมใน 5 กิจกรรม ได้แก่ การทำประตูด้าย การใส่ชุดรายอ การต้อนรับปีใหม่อิสลาม การจัดกิจกรรมเมาลิด และการต้อนรับเดือนรอมฎอน โดยกิจกรรมเหล่านี้ส่งเสริมความสามัคคีและความเข้าใจในหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม ขณะเดียวกัน ในด้านเศรษฐกิจ เยาวชนมีส่วนร่วมในการทำเสื้อชุดรายอ โดยมีการวางแผนและดำเนินการเพื่อเสริมสร้างทักษะการค้าขายและการตลาด สรุปได้ว่า กิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาเยาวชนในหลายมิติ แต่ยังส่งเสริมความสัมพันธ์และความสามัคคีในชุมชนอย่างเข้มแข็ง

อภิปราย

จากการศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน บ้านจาเราะฆาดง ตำบลห้วยกระทิง อำเภอกองปิ้ง จังหวัดยะลา ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) การค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของกลุ่มเยาวชนบ้านจาเราะฆาดง จะมีแกนนำของกลุ่มเยาวชน จำนวน 7 คน ที่ทำหน้าที่ในการประสานงานและจัดกิจกรรม เชิญชวนเยาวชนในหมู่บ้านเข้าร่วมกิจกรรมกันเลี้ยง ผ่านกระบวนการทำซูบเปิด เพื่อสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและเป็นมิตร ทำให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนบ้านจาเราะฆาดงในการพูดคุยและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่พบเจอภายในหมู่บ้านจาเราะฆาดง เพื่อเสนอแนวทาง หาวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน ผ่านรูปแบบกิจกรรมด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน 2) การวางแผนพัฒนาของกลุ่มเยาวชนบ้านจาเราะฆาดง จะมีกลไกหรือวิธีการคิดภายในกลุ่มแกนนำ เกี่ยวกับกิจกรรม และการแก้ปัญหาผ่านกระบวนการประชุม โดยการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาภายในหมู่บ้าน มีแกนนำกลุ่มเยาวชนเป็นแกนหลักในการนำประชุม เพื่อเสนอกิจกรรมในการประชุม หาข้อสรุปในกิจกรรม ผ่านข้อเสนอแนะ จาก ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา และชาวบ้าน เพื่อหารูปแบบกิจกรรม ในการแก้ไขปัญหภายในชุมชน ภายใต้กิจกรรมนั้นจะมีการประชุมประกอบไปด้วยตัวแทนจาก 5 ฝ่ายหลัก ได้แก่ ผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน และกลุ่มเยาวชน ในการประชุมวางแผนพัฒนาของกลุ่มเยาวชนได้มีผลด้วยการเลี้ยงขนมหวานแก่ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการประชุม เพื่อเป็นแรงจูงใจให้เข้ามามีส่วนร่วมในการประชุม 3) การดำเนินการพัฒนาของกลุ่มเยาวชนในหมู่บ้านจาเราะฆาดง เป็นกระบวนการที่กลุ่มเยาวชนนำแผนพัฒนาที่ได้จากการประชุม เพื่อแก้ปัญหาภายในหมู่บ้าน ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนกับผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา และประชาชน ผ่านกิจกรรมที่สอดคล้องกับเยาวชน มีความสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน หลังจากการได้วางแผนพัฒนาจากการได้ประชุมร่วมกัน จาก 5 ฝ่ายหลัก ได้แก่ ผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน และกลุ่มเยาวชน ได้ดำเนินกิจกรรมตามที่ได้วางแผนไว้ เพื่อที่จะพัฒนาชุมชนผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในหมู่บ้านจาเราะฆาดง ทุกภาคส่วน ในการดำเนินกิจกรรม 1 กิจกรรม ประธานกิจกรรมก็มีหน้าที่แบ่งหน้าที่ตามที่ได้วางแผน มีการตรวจความคืบหน้าของงานแต่ละฝ่าย เพื่อที่จะดำเนินงานตามที่ได้วางแผนไว้ให้บรรลุผลตามเป้าหมาย 4) การรับผลประโยชน์จากการพัฒนาของกลุ่มเยาวชนบ้านจาเราะฆาดงในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน ซึ่งจะได้ประโยชน์จากการร่วมกลุ่มของเยาวชนบ้านจาเราะฆาดง เยาวชนกับประชาชน หรือว่าทุกภาคส่วนในบ้านจาเราะฆาดง มีการสานสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีความสามัคคีภายในหมู่บ้าน มีความร่วมมือระหว่างเยาวชนกับประชาชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆภายในหมู่บ้าน ในการแก้ไขปัญหภายในหมู่บ้าน และเพื่อที่จะให้การดำเนินกิจกรรมในครั้งหน้าได้อย่างง่ายดาย และ 5)การประเมินผลการพัฒนาของกลุ่มเยาวชนจะมีการจัดประชุมให้กลุ่มเยาวชนและผู้ที่มีส่วนร่วมสามารถประเมินผลกิจกรรมที่ผ่านมา และวางแผนสำหรับกิจกรรมในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินผลของกลุ่มเยาวชนบ้านจาเราะฆาดง ในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน หลังจากการดำเนินงาน กลุ่มเยาวชน และผู้ที่มีส่วนร่วมที่ได้รับมอบหมายหน้าที่

ในกิจกรรม มีการประชุม ในรูปแบบถอดบทเรียนของกิจกรรม ว่า มีข้อดี ข้อเสีย และปัญหาที่เกิดขึ้น ในการดำเนินกิจกรรม เพื่อที่จะมาแก้ในกิจกรรมในครั้งหน้า ให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เฉลียว บุรีภักดี และสำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย (2545) ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วม ในขั้นตอนของการ พัฒนา 5 ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นมีส่วนร่วมในการคิดค้นปัญหาและสาเหตุของปัญหา ในชุมชน ตลอดจนการกำหนดความต้องการของชุมชนละมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของ ความต้องการ ขั้นที่ 2 ขั้นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาโดยประชาชนมีส่วนร่วมกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงานตลอดจนกำหนดทรัพยากร และแหล่งทรัพยากรที่ใช้ ขั้นที่ 3 ขั้นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์และแรงงานหรือเข้าร่วมบริหารงาน ประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก ขั้นที่ 4 ขั้นการมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์จากการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจาก การพัฒนาหรือยอมรับผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ และขั้นที่ 5 ขั้นการมี ส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำ ไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. เยาวชนควรมีการรวมกลุ่มระดับชุมชน และสร้างเครือข่ายในระดับตำบล เพื่อทำ กิจกรรมร่วมกับชุมชนในท้องถิ่น ให้มีการสานสัมพันธ์ของเยาวชนภายในตำบล
2. ภาครัฐและประชาชนในพื้นที่ควรส่งเสริมงบประมาณสนับสนุนเยาวชน เพื่อให้เยาวชน ได้มีพื้นที่ในการขับเคลื่อนกิจกรรมร่วมกับชุมชนในท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชนร่วมกับ เยาวชน
2. ควรศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทมีส่วนร่วมเยาวชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน ร่วมกับเยาวชน เพื่อนำผลการศึกษาไปปรับปรุงรูปแบบกิจกรรมให้สอดคล้องตามสภาพบริบทของ แต่ละพื้นที่

บรรณานุกรม

- กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย แนวทางการดำเนินงานศูนย์เยาวชนโดย ชุมชน กรุงเทพฯ: บางกอกบล็อก; 2543
- กัลยา ตากุล, (2550), การศึกษาการจัดการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดและกระบวนการแก้ปัญหาอนาคตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 : กรณีศึกษาโรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย, วิทยานิพนธ์ ค.ม. (วิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ : ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิติพงษ์ พงษ์จำปา. (2543) การเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักศึกษา ที่ใช้กิจกรรมการสอนการทดลองแบบแก้ปัญหา กับแบบปกติ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี/กรุงเทพฯ
- โกวิท พวงงาม. (2541). การวางแผนพัฒนาตำบลแบบมีส่วนร่วมทำให้อบต. เข้มแข็ง. วารสาร. พัฒนาชุมชน
- โกวิท พวงงาม. (2553). การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น = Community and local self governance. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- คณะอนุกรรมการพัฒนานโยบายและแผนพัฒนาเยาวชน แผนปฏิบัติการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2552-2556. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2555
- คุณวุฒิ คนฉลาด. (2540), ภาวะผู้นำ (พิมพ์ครั้งที่ 2) ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จันทนา อุดม และคณะ (2559) สถาบันหลักของสังคมกับการพัฒนาเยาวชน ,วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2559)
- จิตติ มงคลชัยอรัญญา. (2540). การศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนา. กรุงเทพฯ: เอกสารประกอบการเสวนา. พิมพ์ครั้งที่ 2527.การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภณการพิมพ์.
- เฉลียว บุรีภักดิ์ และสำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย. (2545). ชุดวิชาการวิจัยชุมชน. กรุงเทพฯ: สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย.
- ณัฏฐดา พิชิตบัญชาการ (2533) .ปัญหาสังคม.พิมพ์ครั้งที่ 2.กรุงเทพ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ดิเรก ฤกษ์หรัย. (2543). ทฤษฎีและแนวทางการพัฒนาสังคม. ในเอกสารการสอนชุดวิชาคหกรรมศาสตร์กับการพัฒนาชุมชน. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ณัด เดชทรัพย์. (2550). การบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลไทยชนะศึกอำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย ตามหลักธรรมาธิบาล. ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- ทศนา แหมมณี. (2544). ศาสตร์การสอนเพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์

- ธงชัย สันติวงษ์ (2543), องค์การและการบริหาร. (พิมพ์ครั้งที่ 11) กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิชย์.
- นินุสรา มินทราศักดิ์ และคณะ (2562) แนวทางการพัฒนากลุ่มผู้ผลิตโกโก้เบตง อำเภอบางตอง จังหวัดยะลา สู่อการเป็นวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนรายงานการประชุมวิชาการเครือข่ายนักศึกษาครุศาสตร์พัฒนาชุมชนท้องถิ่นและสังคมระดับชาติ CSD สัมพันธ์ครั้งที่ 18 “พลังสังคมกับการพัฒนาที่ยั่งยืน” ระหว่างวันที่ 27 – 30 มกราคม 2562 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ศรีสะเกษ
- แบร์รี เช็คโคเวย์ (2564) การมีส่วนร่วมของเยาวชนคืออะไร : ศาสตราจารย์ด้านงานสังคมและการวางแผนเมือง มหาวิทยาลัยมิชิแกน
- ประพันธ์พงศ์ ชินพงษ์. (2551). ความหมายของการมีส่วนร่วม. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
- ประเวศวะสี. (2541). ประชาคมตำบลยุทธศาสตร์เพื่อเศรษฐกิจพอเพียงศีลธรรมและสุขภาพ. กรุงเทพฯ: มติชน.
- ปหานี ฐิติวัฒนา. การพัฒนาเด็ก เยาวชน และสตรี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย; 2535
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ความหมายของเยาวชน
- พระราชบัญญัติ ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ความหมายของเยาวชน
- พัฒนา กิติอาษา. (2546). ท้องถิ่นนิยม การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- พิทยา บวรวัฒนา. (2556). รัฐประศาสนศาสตร์ ทฤษฎีและแนวคิดการศึกษา (ค.ศ.1887- ค.ศ.1970). กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- มงคล จันท์ส่อง. (2544). การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลอำชนแดนจังหวัดเพชรบูรณ์(วิทยานิพนธ์วท.ม.)มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มณฑล จันท์แจ่มใส. (2551). ปัจจัยการสื่อสารการตลาดที่มีต่อการเลือกสถานที่ท่องเที่ยวกรณีศึกษา: เกาะมุก จังหวัดตรัง. สาขาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม, บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
- มยุรี วัดแก้ว. (2535). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. เพชรบุรี : คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูเพชรบุรี
- มัลลิกา ต้นสอน. (2554). พฤติกรรมองค์กร (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- ยุดา รักไทย และ ธนิกันต์ มาชะศิริานนท์ (2542) เทคนิคการแก้ปัญหาและตัดสินใจ = Problem solving & decision making กรุงเทพฯ : เอ็กซ์เปอร์เน็ท

- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2534). การพัฒนาชุมชนจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วน จำกัด บางกอกบล็อท.เรียนภาควิชาการพัฒนาชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- วรพจน์ บุษราคัมวดี. (2552). องค์การและการจัดการ .ปทุมธานี. : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2555). แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ์.
- ศิริ ถีอาสนา.(2557). เทคนิคการจัดการคุณภาพแนวใหม่ : แนวคิด หลักการสู่การบริหาร จัดการ คุณภาพการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาสารคาม: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏ มหาสารคาม.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2547). ทฤษฎีการประเมิน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สนธยา พลศรี. (2547) ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน (พิมพ์ครั้งที่ 5) กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข.(2536). การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม : แนวทางศึกษาวิเคราะห์ และวางแผน. ขอนแก่น : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2525. การพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร :ไทยวัฒนาพานิช.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์.(2547). ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 5, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.
- สิริพันธุ์ อมรพันธุ์ปติกุล, (2544). สักยภาพของเยาวชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มเยาวชนอีก แม่จรีน อำเภोजรีน จังหวัดน่าน. การค้นคว้าแบบอิสระศิลป-ศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุกัญญา ศรีสาคร. (2547) การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ จัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการคิดแก้ปัญหาอนาคต . มหาวิทยาลัยศิลปากร/ กรุงเทพฯ.
- สุวิดา ธรรมมณีวงศ์ (2544), การเคลื่อนไหวทางสังคม, วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, (ธันวาคม 2543 - พฤษภาคม 2544)
- อัจฉรา จันทา. (2549) การศึกษาผลการเรียนรู้และความสามารถในการแก้ปัญหา โดยการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม. มหาวิทยาลัยศิลปากร/ กรุงเทพฯ.
- ฮัสสัน ดุมาลี. (2555). ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ในการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเล อ่าวปัตตานี กรณีศึกษากลุ่มเครือข่ายอนุรักษ์อ่าวปัตตานี = New social movement in managing coastal wetland resources: a case study of Pattani Bay conservation network / ฮัสสัน ดุมาลี. เชียงใหม่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Sanders, Irwin T. (1958). The Community : An Introduction to A Social System. New York : The Ronald Press. อ้างใน ณีภูฏวูฒิ ทรัพยอุปถัมภ ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน บทความวิจัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.

กานตัมณี ไวยครุฑ (2561) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาเยาวชน ชุมชนบ้านโนนจิก ตำบลวัฒนานคร อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ : วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์,ที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน – ธันวาคม พ.ศ. 2561)

คมวิทย์สุขเสนีย์ และนินุสรา มินทรศักดิ์ (2566).เรื่องรูปแบบการพัฒนาผู้นำเยาวชนในบริบทพื้นที่บ้านเกิด กรณีศึกษา:กลุ่มเยาวชนบ้าน “นากอ” ตำบลอัยเยอร์เวง อำเภอเบตง จังหวัดยะลา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม.ปีที่ 7ฉบับที่ 4 (เมษายน 2566) : บทความวิจัย

พระธวัชชัย สนธิธมโม (วรรณนาวิน). (2561). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย : สารนิพนธ์

บุคคลานุกรม

นายอำราน เห็นสุเต็น นายกองค้การบริหารส่วนตำบลห้วยกระทิง อำเภอกรงปินัง จังหวัดยะลา

25 กันยายน 2567

ลูกมาน เจะนิ ,ประธานกลุ่มเยาวชน การสัมภาษณ์สนทนากลุ่ม 25 กันยายน 2567

แวอิสเหาะ บาเน็ง ,สมาชิกกลุ่มเยาวชน การสัมภาษณ์สนทนากลุ่ม 25 กันยายน 2567

ลุตฟี สาและ ,สมาชิกกลุ่มเยาวชน การสัมภาษณ์สนทนากลุ่ม 25 กันยายน 2567

อัมรัม มะลี ,สมาชิกกลุ่มเยาวชน การสัมภาษณ์สนทนากลุ่ม 25 กันยายน 2567

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเชิงคุณภาพ

แบบสัมภาษณ์

ชื่อหัวข้อพิเศษ กระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน
บ้านจาเราะฆาตง ตำบลห้วยกระทิง อำเภอกองปิ้ง จังหวัดยะลา

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ เป็นเครื่องมือเพื่อนำไปใช้ศึกษา.....
สำหรับ เก็บข้อมูลการสัมภาษณ์จาก..... ได้ทำการศึกษาเอกสาร ข้อมูล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
เพื่อให้ได้ กรอบแนวคิดของการวิจัยและแบบสัมภาษณ์
2. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ มีทั้งหมด 3 ส่วน ประกอบด้วย
  - ส่วนที่1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการสัมภาษณ์
  - ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
  - ส่วนที่ 3 ประเด็นคำถามตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ส่วนที่1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการสัมภาษณ์

ชื่อหัวข้อพิเศษ.....
สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
สถานที่สัมภาษณ์.....
เริ่มสัมภาษณ์เวลา.....จนถึงเวลา.....
ผู้สัมภาษณ์ .....

ส่วนที่2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....
ตำแหน่ง/อาชีพ.....ประสบการณ์ในการทำงาน.....
รายได้.....เพศ.....อายุ.....ปี
การศึกษา .....ภูมิลำเนา.....

ส่วนที่ 3 ประเด็นคำถามตามวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชนและเพื่อศึกษารูปแบบกิจกรรมในการขับเคลื่อนและพัฒนาเยาวชนในชุมชน หมู่ที่ 3 บ้านจาเราะฆาดง

3.1 กระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน

1. จุดเริ่มต้นในการก่อตัวของกลุ่มเยาวชนมาได้อย่างไร?
2. มีวิธีการใดบ้างที่ทำให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม?
3. อะไรคือแรงจูงใจหลักที่ทำให้เยาวชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน?
4. การมีส่วนร่วมของเยาวชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมชุมชนส่งผลดีหรือผลเสียต่อชุมชนอย่างไร?
5. เยาวชนมีบทบาทอย่างไรในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน?
6. เยาวชนได้รับการสนับสนุนอย่างไรจากผู้นำชุมชนในการมีส่วนร่วม?
7. อุปสรรคที่เยาวชนพบในการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนมีอะไรบ้างและวิธีการแก้ไขคืออะไร?
8. เยาวชนได้เรียนรู้อะไรบ้างจากการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน?

3.1.1 การคิดค้นปัญหาและสาเหตุของปัญหา

1. ปัญหาในชุมชนของเรามีปัญหาอะไรบ้าง ?
2. สาเหตุของปัญหาเกิดขึ้นได้อย่างไร ?
3. ใครได้รับผลกระทบจากปัญหา ?
4. เราต้องทำอะไรบ้างหรือมีวิธีการอย่างไรเพื่อแก้ปัญหานี้ ตามความต้องการของเยาวชน?

3.1.2 การวางแผนพัฒนา

1. มีการวางแผนที่จะพัฒนาเยาวชนในรูปแบบใดบ้าง?
2. คุณมีนโยบายอะไรที่จะพัฒนาเยาวชน?
3. วัตถุประสงค์ในการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่ออะไร?
4. กลุ่มเป้าหมายที่ต้องการพัฒนาเป็นใคร?
5. ขั้นตอนและวิธีการที่ใช้ในการดำเนินการพัฒนาเป็นอย่างไร
6. ใครคือผู้ที่มีบทบาทในการดำเนินการพัฒนาเยาวชน และแต่ละคนรับผิดชอบหน้าที่อะไร ?
7. ในการจัดทำกิจกรรมมีการวางแผนงานกับผู้นำในพื้นที่ไหม?

3.1.3 การดำเนินงานพัฒนา

1. กระบวนการดำเนินงานพัฒนาเป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่?
2. มีอุปสรรคหรือปัญหาอะไรที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงาน?
3. ทีมงานที่รับผิดชอบการดำเนินงานได้ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนอย่างครบถ้วนหรือไม่?
4. มีการติดตามความคืบหน้าของการดำเนินงานอย่างไรบ้าง?
5. ในขับเคลื่อนกิจกรรมฝ่ายผู้นำชุมชนมีการสนับสนุนหรือไหมอย่างไร?

3.1.4 การรับผลประโยชน์จากการพัฒนา

1. ผลประโยชน์จากการทำกิจกรรมมีอะไรบ้าง?
2. ชุมชนได้ประโยชน์อะไรบ้างในการมีของเยาวชนในการขับเคลื่อนกิจกรรม?
3. ประโยชน์ที่เยาวชนจะได้รับจากการพัฒนาคืออะไร?
4. กลุ่มเยาวชนจะได้รับทักษะหรือความรู้ใหม่ๆ อะไรบ้างจากการพัฒนานี้?

3.1.5 การประเมินผลการพัฒนา

1. หลังจากดำเนินงานเสร็จจะใช้เกณฑ์ใดในการประเมินว่างานนี้ประสบความสำเร็จหรือไม่?
2. เป้าหมายที่ตั้งไว้สำหรับการพัฒนาเยาวชนได้รับการบรรลุผลหรือไม่?
3. ความรู้และทักษะใหม่ ๆ ที่เยาวชนได้รับสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้หรือไม่?

3.2 รูปแบบกิจกรรมในการขับเคลื่อนและพัฒนาเยาวชนในชุมชน

3.2.1 มิติทางสังคม

1. กิจกรรมทางด้านสังคมที่กลุ่มเยาวชนได้จัดขึ้นมีกิจกรรมอะไรบ้าง?

3.2.2 มิติทางสุขภาพ

1. กิจกรรมทางด้านสุขภาพที่กลุ่มเยาวชนได้จัดขึ้นมีกิจกรรมอะไรบ้าง?

3.2.3 มิติทางวัฒนธรรม

1. กิจกรรมทางด้านวัฒนธรรมที่กลุ่มเยาวชนได้จัดขึ้นมีกิจกรรมอะไรบ้าง?

3.2.4 มิติทางเศรษฐกิจ

1. กิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจที่กลุ่มเยาวชนได้จัดขึ้นมีกิจกรรมอะไรบ้าง?

ภาคผนวก ข
ภาพประกอบการลงพื้นที่เก็บข้อมูล

สัมภาษณ์นายกองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยกระทิง

สัมภาษณ์ประธานกลุ่มเยาวชนและกลุ่มเยาวชนบ้านจาระะฆาดง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวนุรี กาแข็ง
รหัสประจำตัวนักศึกษา	406422064
วุฒิการศึกษา	
วุฒิ	รัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครองและกฎหมายมหาชน
ชื่อคณะ	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ชื่อสถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
ปีที่สำเร็จการศึกษา	2567
ชื่อ-สกุล	นายชูฮัยมี มีฮะ
รหัสประจำตัวนักศึกษา	406422074
วุฒิการศึกษา	
วุฒิ	รัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครองและกฎหมายมหาชน
ชื่อคณะ	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ชื่อสถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
ปีที่สำเร็จการศึกษา	2567
ชื่อ-สกุล	นายชุลกิฟลี เจ๊ะเต็ง
รหัสประจำตัวนักศึกษา	406422078
วุฒิการศึกษา	
วุฒิ	รัฐศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครองและกฎหมายมหาชน
ชื่อคณะ	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ชื่อสถาบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
ปีที่สำเร็จการศึกษา	2567